

Liturgiká — poznaj svoj obrad

Ako sa vyvíjala SLUŽBA BOŽIA?

Videli sme, že zakladateľom Služby Božej je sám Ježiš Kristus. Ježiš Kristus položil základ, dal ideu Služby Božej. Avšak Ježiš Kristus nedal presné predpisy, ako má Služba Božia vyzeráť. Toto nechal na apoštolov, na Cirkev. (A možno Kristus aj určil presný rámec Služby Božej, len apoštoli to nezapísali ako také, čo nie je podstatné, pretože apoštol Ján hovorí, že Ježiš Kristus ešte veľa urobil, čo nie je zapísané v evanjeliách. Takto na základe ústnych inštrukcií apoštoli zostavili chod Služby Božej.) Teda apoštoli a ich nástupcovia vedení Svätým Duchom rozvinuli Službu Božiu v intenciách Ježiša Krista tým, že ozdobili slová z Poslednej večere vencom modlitieb — piesní a obradov. Toto aspoň v krátkosti načrtneme.

(Pokračovanie na 5. str.)

SLOVÁ NAŠEJ MATKY

7. „A sväté je jeho meno...“

(Lk 1, 49)

V svojom chválospeve za veľké veci, ktoré jej urobil Mocný, Panna Mária hovorí: „A sväté je jeho meno“ (Lk 1, 49). Sväté je meno Božie, ktoré velebí jej duša, sväté je meno Vykupiteľa, v ktorom zaplesal jej duch, keď zhladal na poníženosť svojej služobnice.

„Sväté je jeho meno“.

Tieto slová Panny Márie sú vrcholom jej chválospevu. Krajšie nemožno hla zvelebiť svojho Boha a Spasiteľa, uctiť ho a dobrorečiť mu, lebo tými to slovami je vyslovená najvyššia Božia dokonalosť.

Ani anjeli neoslavujú Boha viac, iba ustavične volajú: „Svätý, Svätý, Svätý je Pán zástupcov, plná je celá zem slávy jeho“ (Iz 6, 3).

„Sväté je jeho meno“.

Tieto slová sú najväčším uctením Boha a ich opak je znesvätením Božieho mena. Preto na obranu svojho svätého mena ustanovil Boh už v Starom zákone: „Nevezmeš mena Pána, Boha tvojho, nadarmo! Lebo Pán nenechá bez trestu toho, kto bude brať meno jeho nadarmo“ (Ex 20, 7).

Toto prikázanie, jedno z Desatora, bolo dané za hrnenia a bleskov izraelskému národu a tým aj celému ľudstvu. Jeho znesvätenie sa trestalo ukameňovaním, ako to ďalej vysvitá z Písma. „Kto však bude zlodečiť menu Pánovmu, musí zomrieť: všetok ľud ho bez m'losrdenstva ukameňuje...“ (Lev 24, 16).

„Nevezmeš mena Božieho nadarmo“.

Ak nám Boh v druhom Božom prikázaní zakazuje zneučtievať svoje meno, nerobí to kvôli sebe. Veď naša úcta nepridá mu nič ku sláve, a zasa naša neúcta nič mu z tej slávy neuberie. Toto prikázanie je dané pre naše dobro. Ak si nebudeme vážiť Boha a jeho sväté meno, bude to mať veľký vplyv na ostatných porušovateľov zákona, ktorých je vo svete dosť a ohrozíme tak sociálne dobro.

V tomto prikázaní je teda reč o tom, aby sme meno Božie bez príčiny a bez nejakého dôvodu zbytočne nevyslovovali. Tak, ako zákon trestá toho, kto uráža štát alebo hlavu štátu, tak aj urážka Božieho mena je urážkou samého Boha, ktorá sa trestá. A my sa toho dopúšťame vtedy,

(Pokračovanie z 5. str.)

SME V POLOVICI ROKA

Sme v polovici roka, do ktorého sme vstupovali v studených, mrazivých zimných dňoch. Tohto ročná zima bola naozaj nezvykle dlhá. Skoro sa začala a dlho trvala. Preto zdržala načas aj jarne práce a naši poľnohospodári zasievali jariny o niekoľko dní a miestami i týždňov neskoršie, ako tomu bývalo zvykom v rokoch minulých.

Ale zima sa pominula a prišla jar a po nej i leto, ktoré sme nedávno privítali a s ním i plno roboty na poliach, veď sa schyluje k žatve, k zbere chleba nášho každodenného. Žatva, to je nielen práca poľnohospodárov, ale všetkých nás. Najmä teraz, keď je tu čas prázdnin a dovoleníek, iste všetci, čo chcú aktívne zužitkovať svoj voľný čas, pridajú sa na pomoc do tejto veľkej, celospoločensky dôležitej práce.

Úloha, ktorú si naši poľnohospodári na roky terajšej päťročnice stanovili, nie je malá. Ide o to, aby sa postupne dosiahla celková sebestačnosť vo výrobe potravín, čo sa pokladá za úlohu číslu jeden. Pôjde teda o to, aby sa výroba potravín v čoraz väčšej miere zabezpečovala domácimi zdrojmi pri raste efektívnosti poľnohospodárskej výroby.

Dosiahnutie týchto náročných cieľov vyžaduje spolu s intenzívnym využívaním vnútorných rezerv poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu zvýšiť účasť ostatných výrobných odvetví na zabezpečovaní výroby potravín.

Povedzme si tu aj to, že dorábanie obilia, z ktorého je chlieb, je aj z iného hľadiska úlohou nás všetkých. Veď poľnohospodári sú odkázaní na pomoc pracovníkov mnohých iných odvetví. Potrebujú kvalitné chemikálie, hnojivá, potrebujú výkonné stroje, techniku, potrebujú náhradné dielce a všetko to, čo s poľnohospodárskou prácou súvisí. Vidno teda, že nemožno uvažovať o ich úlohách oddelene, ale treba ich vidieť v celospoločenských súvislostiach.

Ide aj o plné využívanie pôdneho fondu, o to, aby neležala úhorom ani piad' zeme, aby sa obrobilo všetko, čo sa len obrobíť dá. Tu máme na mysli aj úlohu majiteľov malých záhradiek, pozemkov. Niektorí na nich pestujú iba okrasné kvetiny, prípadne len trávu. Pri uvážlivom rozdelení takýchto poličok či záhradiek dá sa vyčleniť určitá malá časť na ozdobnú záhradku a ostatná pôda sa má využiť na pestovanie zeleniny a iných plodín.

Musíme mať totiž na mysli, že tito samozásobitelia značne odbremenia štátny obchod, ktorý má dosť starostí so zásobovaním obyvateľstva v mestách. Práve pohodlnosťou niektorých ľudí sa stáva, že zem, ktorá by mohla rodiť, neprináša úrodu a oni — namiesto toho, aby dorobili pre seba a svoju rodinu — znásobujú počet tých, čo chodia po zeleninu do obchodu.

Isteže, o tomto čase už nemožno siať viaceré plodiny, ale podaktoré sa ešte aj teraz dajú pestovať, len sa treba k tomu pribrať. Splníme tým aj výzvu zložiek Národného frontu, ktoré sa pred jarou obrátili na všetkých malovlastníkov pôdy so žiadosťou, aby urobili, čo je v ich rukách.

Horúce počasie letných dní prináša so sebou aj nebezpečie požiarov. Dajme pozor na deti, aby sa nedostali k zápalkám, nedovoľme, aby sa doslova hrali s ohňom. Vieme, koľké škody vie ten „dobrý sluha, ale zlý pán“ narobiť, ak sa nám vymkne z rúk. A to nielen na našich obilných lánoch, ale aj v domácnostiach, na pracoviskách.

Deti si užívajú voľných dní, prázdnin a občas sa stáva, že niektorý rodič nie dobre dbá o ich voľný čas, nechá ich doslova na ulici, pričom je nebezpečie, že si deti nájdú takú „hru“, ktorá sa im môže stať osudnou. Aj voda má svoje nástrahy, a práve nedbalosťou a zanedbaním dozoru prichádza k bolestným stratám na mladých životoch.

Mnoho našich detí trávi dni prázdnin v pionierskych a rekreačných táboroch. Sú zahrnuté starostlivosťou nášho spoločenského zriadenia, ktoré otvorilo brány zámkov a kaštieľov, ktoré prv slúžili iba feudálnym pánom, deťom našich pracujúcich. Radosť je pozerat sa na vlaky, ktoré odvážajú krdle usmievavých detí za oddychom, za slnkom a vodou.

Spomeňme si, starší, na roky nášho detstva. Či tak bývalo? Nikdy, v žiadnom spoločenskom zriadení nebolo toľko starostlivosti o človeka; ako u nás. Aké bývali naše prázdniny? Čakala nás robota. Pomáhali sme rodičom: jedni na úzkych kamenistých poličkách, iní na iných úsekoch a iba nejaké tie krátke dni ostali na návštevu starej mamy, alebo iných príbuzných, kde sme sa trochu pohrali a pobehali si, zabudli na každodenné starosti.

Nielen deti, ale aj mnohí z nás odchádzajú v takýchto dňoch na zaslúžený oddych, na dovolenku. Dobré je človeku vidieť v našich kúpeľných zariadeniach pracujúcich ľudí. Na miestach, ktoré patrili kedysi iba vyvoleným, oddychujú si dnes naši robotníci, poľnohospodári, naši ľudia, ktorí po celý rok usilovne pracujú a teraz užívajú zaslúžený oddych.

Rekreantom sa venujú naši zdravotníci, lebo popri oddychu je im k dispozícii aj všestranná lekárska starostlivosť. Domov sa vracajú plní dojmov, nových poznatkov, i známostí, veď práve na rekreácii, pri oddychu sa stretávajú tí, ktorí sa predtým nevideli a nepoznali. Utužujú sa priateľstvá, nadväzujú sa kontakty a ľudia po dovolenkách — s vedomím vďačnosti spoločenskému zriadeniu, ktoré im rekreáciu umožňuje — vracajú sa k svojej práci, na svoje pracoviská, aby zase produkovali hodnoty, ktoré zveľaďujú život nás všetkých.

To všetko je však podmienené životom v pokoji, mieri. Žiaľ, v posledných mesiacoch sme svedkami napätej medzinárodnej situácie, keď sily neprajúce mieru, rozpúťali nové kolo zbrojenia a dali sa na nukleárny hazard. A v tom istom čase sme svedkami neustávajúcich nových a nových iniciatív zo strany Sovietskeho zväzu a socialistických krajín. Dokonca Sovietsky zväz, pri ne-

ochote USA rokovat o zastavení horúčkovitého zbrojenia, ponúkol jednostranné opatrenia na zníženie vojnového nebezpečia.

Sú ľudia, ktorí sa nazdávajú, že boj za mier je len vec štátnikov. Že oni, jednoduchí ľudia, nič nezmôžu v tomto veľkom zápase. Vieme, že takéto názory nie sú správne, lebo aj generáli nič nezmôžu bez vojakov. Tak nezmôžu nič ani tí, čo by chceli uvrhnúť ľudstvo do ohňa novej svetovej vojny, keď masy ľudu budú klásť rozhodný odpor vojenskému hazardu.

A že je tomu tak, sme svedkami masových demonštrácií obyvateľstva západoeurópskych krajín, ktoré dáva výrazne najavo, že si neželá vojnu a že vo veci mieru je solidárne so všetkými mieru milovnými ľuďmi dobrej vôle. Takisto doslova pod oknami Bieleho domu čoraz viacej silnejú demonštrácie amerických pracujúcich proti hazardnej politike terajšej vlády USA.

Mier je pre nás jedinou alternatívou. Mier je vecou nášho srdca. Mier je hodnota, bez ktorej ne možno žiť a pracovať. Urobme všetko, aby sme statočnou prácou podporili úsilie za zachovanie svetového mieru a zabezpečili ľudstvu spokojnú budúcnosť. (of)

STAVBÁROM NA POZDRAV

Akože sme to kedysi bývali? V malých, prizemných, k zemi učupených chalúpkach. V domčekoch, kde sa len ťažko dostalo slnko, v izbiciach bez dlážky, iba hlina bola, ani kúriť sa poriadne nedalo... Vlastne nič...

Stavbári majú v tomto mesiaci svoj sviatok a tak nám nedá, aby sme ich nepozdravili. Ved' oni sú to, čo stavajú naše nové domy, naše sídliská, čo dvíhajú do výšok balkóny a okná našich nových bytov.

Stavbári pamätajú aj na to, že všetko to, čo robia, nie je len pre nich, ale že mnoho z toho bude slúžiť iným, mnohým z nás...

Na začiatku sme si hovorili o tom, ako sme to len biedne kedysi bývali. Pripomenuli sme si minulosť, ktorá je za nami, ktorá sa už nikdy nevráti. A pri nej myslíme aj na tých, ktorí — v rozličných krajinách — hladujú, biedia, nemajú ani to základné životné minimum. Vieme, čo je tomu na príčine.

Ako sa len diví! Ten náš nový život do výšok! Vyrástli sme z drevenie, z chalúpok, čo nemali dlážku, ale iba zem z nabíjanej hliny. Bývame si tak, ako nikdy predtým. Ale — ruku na srdce — snažme sa aj o to, aby sme boli lepší. Lepší ako prv. Lebo aj to bývanie je lepšie, aj človek v ňom je lepší...! (om)

JUBILEUM VEDCA

V tomto mesiaci si pripomíname jubileum veľkého vedca — 160. výročie narodenia JANA GREGORA MENDELA, augustiniánskeho kňaza, ktorého vo vedeckom svete nazývajú otcem genetiky.

Jan Gregor Mendel sa narodil 22. júla 1822 v Hynčiciach na Morave. Strednú školu študoval na piaristickom gymnáziu v Lipníku a dokončil na gym. v Opave, kde zmaturoval s vyznamenaním. Nadaný chlapec však nemal pre finančné dôvody možnosť ísť na ďalšie štúdium, no pomohla mu sestra a zo svojho vena mu umožnila štúdium dvojjročného kurzu filozofie do Olomouca. Tu pomáhal pri pokusoch profesorovi fyziky dr. Franzovi, a práve tu ho stretol učený augustiniánsky mních z Brna profesor Bratránek, ktorý nadešného študenta pozval do Starobrnianskeho kláštora, ktorý bol v tom čase strediskom nielen náboženského, ale i vedeckého života. R. 1843 prijal mladého nadšenca Jana do augustiniánskeho kláštora sv. Tomáša. Tu vyštudoval teológiu na bohosloveckej fakulte. Po vysviacke bol rok v pastorácii, no potom odišiel do Znojma, kde na gymnáziu vyučoval matematiku a gréčtinu.

J. G. Mendela to však tiahlo k prírodným vedám. Jeho záujem sa stretol s pochopením predstaveného kláštora a umožnil mu štúdium na viedenskej univerzite. Tam sa Mendel venoval botanike, zoológii, chémii a fyzike. Po skončení štúdia sa vrátil do Brna a tu vyučoval štrnásť rokov na brnianskej reálke.

Do tohto obdobia zapadajú jeho pokusy s pestovaním rastlín, a to v kláštornej záhrade, ktorú mu dal opäť k dispozícii. S mravčou usilovnosťou a mníšskou trpezlivosťou celých osem rokov robil vedecké pozorovania s rastlinami, ktorých mu prešlo rukami vyše dvadsaťtisíc. O každej z nich viedol starostlivé záznamy, rátať semená, všímal si ich tvar a sfarbenie, zapisoval, triedil. Sústreďoval sa však predovšetkým na pokusy s hrachom siatym. Krížil rozličné odrody a pri tej práci objavil základný zákon prenášania znakov z rodičov na potomkov prostredníctvom dedičných jednotiek — zákon dedičnosti. Po ôsmich rokoch neúnavnej práce vystúpil na verejnosť so 44-

stranovým dielkom Pokusy s rastlinnými miešancami, prácou, ktorá bola objavná svojho druhu, priniesla zákonitosti v dedičnosti a dala základ novému vednému odboru — genetike. Jeho objav v botanike sa porovnáva s objavmi Izáka Newtona vo fyzike alebo s objavmi Kopernika a pod.

Vtedajšia doba — ako to obvyčajne bývalo — neprejavila o jeho objavy priveľký záujem. V ďalšej práci ho hatilo aj to, že sa stal opäť kláštorníkom, a nemohol sa tak venovať svojej vedeckej činnosti. Zanechal ďalšie pokusy. Umrel 6. 1. 1884.

Až o 35 rokov neskoršie — r. 1900 — traja bádatelia: Holanďan Hugó de Vries, Nemec Carl Correns a Rakúšan Erich von Eschermak nezávisle od seba uverejnili pokusy s krížením rastlín a zistili to isté, čo predtým J. G. Mendel. Ponechali Mendelovi prvenstvo a zaslúžili sa o jeho uznanie na celom svete.

Pri stom výročí prijatia jeho zákona o dedičnosti Svätý Otec pápež Pavol VI. listom z 20. apríla 1965, adresovanom generálnemu predstavenému augustiniánov Lucianovi Rubiovi, vyzdvihol vľohy a čnosti Jana Gregora Mendela, ktorý podľa vzoru sv. Augustína s láskou skúmal a obdivoval Božiu múdrosť skrytú v prírode.

Aj vedecké kruhy si pri stom výročí tohto zákona osobitnými sympóziami a vedeckými prednáškami pripomenuli pamiatku tohto skromného mnícha a veľkého učenca, ktorý svojimi objavmi predbehol svoju dobu a zapísal sa medzi nesmrteľných. (čk)

Sviatok proroka Eliáša

Počnúc od Mojžiša a Jozua až po kráľa Dávida a Šalamúna všetky izraelské plemená (celkom 12 podľa mien dvanástich synov patriarchu Jakuba Izraela), ako Bohom vyvolený národ, žili v jednote, boli vedení a spravovaní jedným vodcom. Po Šalamúnovi sa stal kráľom jeho syn Roboam. Tento neposlúchol rady rozumných starejších jednotlivých plemien, ale počúval rady mladíkov podobných sebe a začal vyberať väčšie dane, zafažoval ľud ťažkými prácami, trestal veľmi tvrdo, stal sa farchou pre celý národ. Vtedy desať izraelských plemien sa odtrhlo od Roboama a vybralo si za kráľa Jeroboama. Ten pôvodne bol otrok kráľa Šalamúna, ktorý pred trestom utiekol do Egypta a bol tam do smrti Šalamúna. Tak Roboam, Šalamúnov syn, ostal kráľom pre dve izraelské plemená: Júdovo a Benjaminovo so sídlom v Jeruzaleme, — a Jeroboam, Šalamúnov otrok, kraľoval nad desiatimi plemenami v obnovenom Sicheme, meste, ktoré predtým bolo zničené. Dve plemená, ktoré ostali pri Šalamúnovom synovi, sa nazývajú Judea, a desať plemien, ktoré sa odtrhli — Izrael.

Hoci izraelské plemená sa rozdelili a vytvorili dva štáty politické, ďalej verili v jedného Boha, mali jeden chrám v Jeruzaleme, ktorý vystaval Šalamún, mali spoločných kňazov. Preto každého roku ľudia z Izraela prichádzali do jeruzalemského chrámu a prinášali Bohu obeť. Keď to Jeroboam videl, usúdil, že keď jeho ľudia budú chodiť do Jeruzalema kláňať sa Bohu, raz sa rozhodnú znovu sa spojiť so synom Šalamúna a jeho zabijú. Preto sa rozhodol odvabiť ľud, aby do Jeruzalema nechodil. Dal urobiť zo zlata dve jahniatka, zvolal všetok izraelský ľud a povedal im: „Toto sú tvoji bohovia, Izrael. Viac nechoď do Jeruzalema a klaňaj sa týmto bohom!“ Vybudoval v Betyle a Dane chrámy, postavil do nich po zlatom jahňati, určil žrecov, ustanovil sviatky a takto odvrátil od skutočného Boha všetkých desať izraelských plemien. V Izraeli sa začala modloslužba.

Po Jeroboamovi udržiavali modloslužbu aj ďalší králi Izraela.

Milosrdný Boh, ktorý nezanecháva ani tých, ktorí zanechajú jeho, poslal k izraelskému národu prorokov, ktorí mali ľudu ukázať na jeho strašný úpadok a poblúdenie a navrátiť ho k skutočnému Bohu. Jedným z Bohom poslaných prorokov do Izraela bol aj veľký medzi prorokmi Eliáš.

Eliáš pochádzal z mesta Tesbe, preto ho nazývali Tesbanom. O jeho mladosti Sväté písmo bližšie nič nehovorí. Hovorí len to, že v izraelskom ľude bol strašný úpadok: nespravodlivosť a lož, modloslužba, nemravnosť, takže už aj svoje deti prinášali v obeť modlám. Verní skutočnému Bohu boli prenasledovaní.

Izraelským kráľom bol vtedy Achab. Vzal si za manželku Jezabel, dcéru sidonského kráľa Etbála. S novou kráľovnou prišla do Izraela aj úcta pohanskému bohu Bálovi, ktorému postavil v Samarii chrám.

Vtedy sa zjavil v Izraeli prorok Eliáš. Zjavil sa náhle, nečakávané, zastal pred Achabom a povedal: „Pretože si odpadol od Boha a doviedol ľud do modloslužby, nebude v týchto rokoch rosy, ani dažďa, ak len nie na moje slovo.“

Toto povedal, obrátil sa a odišiel.

Nastalo veľké sucho, minali sa týždne a mesiace a dažďa nebolo. Zvädla tráva, vyschli stromy, vyschli potoky, hynul dobytok a ľudia...

A prorok Eliáš na Boží príkaz odišiel ďaleko na východ od Jordána, usadil sa pri žriedle potoka Karit, pil vodu zo žriedla a krkavci mu prinášali pokrm.

Po istom čase vyschol potok a vtedy Pán prikázal Eliášovi, aby šiel do Sarepty pri Sidone k istej vdove, ktorá chcela uvariť posledné priehrštie múky s trochou oleja a zomrieť. Prorok modlitbou rozmnožil múku a olej a od toho dňa neubúdalo z hrncu múky a z krčaha oleja. A keď ochorel a zomrel syn tej ženy, Eliáš sa pomodlil a chlapec ožil.

V treťom roku sucha Pán prikázal Eliášovi, aby znovu išiel k Achabovi.

Vtedy Eliáš povedal kráľovi, aby zvolal všetkých 10 rodov Izraelových na horu Karmel, kde pred národom pouhanskí žreci prinesú obeť svojim bohom a Eliáš pravému Bohu. Na ktorú obeť spadne oheň z neba a ju spáli, toho Boh je pravdivý.

Národ sa zišiel. Ako prví prinášali obeť pohanskí žreci. Tí prosili svojich bohov od rána do obeda, avšak oheň nespadol. A keď sa pomodlil prorok Eliáš, na jeho obeť spadol oheň z neba a spálil ju. Národ padol na zem a v kajácnosti vyznával pravého Boha. Potom pozabíjal všetkých pohanských žrecov. Prorok Eliáš sa pomodlil a začal padať dažď.

Keď sa o tom všetkom dozvedela kráľovná Jezabel, prikázala zabiť Eliáša. Celý deň utekal Eliáš púšťou a unavený sadol pod krík si odpočinúť, pretože nemal síl utekať ďalej. Vtedy sa mu zjavil anjel Pána hovoriac: „Vstaň, jedz a pi, lebo cesta pred tebou je ďaleká!“ Eliáš vzal chlieb a vypil vodu, ktorú mu podal anjel a posilnený šiel štyri desať dní a noci k hore Horeb. Tam ostal v jaskyni, v ktorej sa mu zjavil Pán, nriekajúc mu pomazať na proroka Elizea. Eliáš počúval slová Pána zakryjúc si obličaj plášťom. Potom našiel Elizea a menoval ho prorokom.

Medzitým kráľovná Jezabel prikázala zabiť svojho suseda Nabutea, aby zabrala jeho vinicu. Vtedy sa Eliáš znovu postavil pred Achaba a oznámil mu Boží trest: „Pretože si nespravodlivo zabil nevinného Nabutea a zabral jeho vinicu, odkazuje ti Pán: „Na tom mieste, kde psi lizali krv Nabutea aj tvoju budú lizati. A tvoju manželku Jezabel taktiež zjedia psi.“

Do troch rokov sa toto proroctvo splnilo. Achab bol zavraždený. Jezabel zhodili z okna domu a roztrhali ju psi.

Takto udržiaval prorok Eliáš vieru v pravého Boha.

Prišiel čas odchodu proroka Eliáša. Spolu s prorokom Elizeom prišiel k rieke Jordán. Tam sa náhle zjavil ohnivý voz a Eliáš bol vzatý do neba. A z výšky na Elizea padol plášť Eliášov. Elizeus sa stal prorokom.

Prorok Eliáš bol vzatý do neba s telom. Sväté Písmo ešte spomína, ako ho videli traja apoštoli v čase premenenia Ježiša Krista na hore Tábor.

(Poznámka: Vo Sv. písme nikde sa nespomína, že Eliáš príde druhý raz na zem na konci sveta. V proroctve Malachiáša je povedané, že Eliáš má prísť ako predchodca Mesiáša. Toto proroctvo sa splnilo na Jánovi Krstiteľovi: „Eliáš už prišiel“ — povedal Ježiš. (Mt 17, 11—12.)

Po prorokoch Eliášovi a Elizeovi boli ešte štyria veľkí proroci (Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel) a 12 malých prorokov: (Ozeáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Ageus, Zachariáš, Malachiáš). Všetci štyria veľkí proroci a 12 malých napísali knihy, ktoré sú časťou Svätého písma Starého zákona.

Prorok Izaiáš žil v ôsmom storočí pred Kristom, hlásal vieru v pravého Boha a dal najkrajšie proroctvá o budúcom Spasiteľovi. On prorokoval, že Matkou Spasiteľa bude Panna: „HTa, Panna počne a porodí Syna a dá mu meno Emanuel, čo znamená „S nami Boh“. Prorokoval i o narodení a utrpení Spasiteľa.

Prorok Jeremiáš, Ezechiel a Daniel volali Izraelitov k pokániu, ukazujúc na Božie milosrdenstvo. „Hovorí Pán: „Ja si neprajem smrť hriešnika; chcem, aby sa napravil a žil.“ (Ezechiel). Pokánie hlásal i prorok Jonáš. „Pán odpúšťa kajúcemu hriešnikovi, pretože On je najmilosrdnejší.“

Posledným prorokom bol Malachiáš (roku 400 pred Kristom). Prorokoval, že Spasiteľ ustanoví novú obeť, ktorá bude sa prinášať Bohu nielen v Jeruzaleme, ako to bolo v Starom zákone, ale na celej zemi. Táto nová obeť je obeť Služby Božej; prinášajú ju na celom svete ako najkrajšiu oslavu Pána Boha.

My si predstavujeme prorokov ako ľudí, ktorí predpovedajú budúcnosť. Avšak proroci boli predovšetkým ľudia, ktorí hovorili v Božom mene, boli Božími poslami. A len niekedy, keď im Boh uložil, predpovedali budúce udalosti.

Boh si vybral prorokov zo všetkých sociálnych vrstiev. Amos bol pastier, Micheáš roľník, Izaiáš šľachtic, Zachariáš kňaz. Niektorých prorokov uväznili, iných pozabíjali.

Teda proroci predovšetkým hlásali vieru v Boha. A v tom zmysle všetci kresťania majú byť „prorokmi“. Svojím životom, príkladným kresťanským životom sú povinní hlásať Boha.

Sviatok proroka Eliáša je jediná starozákonná udalosť, ktorú oslavujeme sviatkom. Prorok Eliáš, to je prorok skutočného Boha. Cirkev ustanovila tento sviatok, aby nám pripomínal Pána Boha večného a všemohúceho, pred ktorým raz máme stáť.

Sviatok proroka Eliáša oslavujeme 20. júla.

Literatúra o vývoji a stave byzantskej liturgie je taká veľká, že tvorí celú knižnicu. Okrem toho táto otázka je už dôsledne prebádaná. Pozrime sa, čo o tomto hovoria údaje:

Všetky liturgie sa vyvinuli z prvej Služby Božej, ktorú slúžil sám Ježiš Kristus pri Poslednej večeri. V apoštolských časoch, ako to vidíme zo Skutkov Apoštolov a Listov apoštola Pavla. Služba Božia mala názov „lámanie chleba“. Apoštoli a prví kresťania sa schádzali v súkromných domoch, väčšinou večer a tam „lámal chlieb“. Táto apoštolská Liturgia — Služba Božia mala veľmi jednoduchý a skromný vzhľad, lebo vtedajšie okolnosti neboli priaznivé pre kresťanov, bolo prenasledovanie od Židov. Teda tá Liturgia apoštolských čias napodobňovala Poslednú večeru: modlitba — čítanie Svätého písma — objasnenie prečítaného a potom nasledovalo „lámanie chleba“ — posvätenie Darov a prijímanie Darov. Takú Liturgiu napr. slúžil apoštol Pavol v Troade počas svojej tretej apoštolskej cesty. Pramene, ktoré máme, sú veľmi skúpe, avšak logika nám hovorí, keď sa vžijeme do situácie a života Cirkvi tých čias, že toto mohlo byť len tak a len toľko, koľko je zapísané v Skutkoch a Listoch apoštola Pavla. Avšak tu ešte treba dodať, že vôbec priebeh apoštolskej Liturgie má priebeh synagogálnej bohoslužby u Židov, a tento bol taký: spoločná modlitba, potom čítanie Svätého písma (jedno z Mojžišovho zákona, druhé z prorokov), objasnenie prečítaného zákona učiteľom. Medzi jednotlivými čítaniami sa spievali žalmy. Bohoslužba sa končila znovu spoločnou modlitbou. — Taký bol chod aj apoštolskej Liturgie s tým, že po výklade Svätého písma vkladalo sa do bohoslužby „lámanie chleba“ — posvätenie a prijímanie Darov.

Taká bola Liturgia — Služba Božia v apoštolských časoch v prvom storočí. V ďalších dvoch storočiach máme tiež veľmi málo údajov o podobe Služby Božej a to preto, že to boli stáročia veľkého prenasledovania kresťanov. Z tohto dôvodu sa Služba Božia konala tajne, v noci, v lesoch a jaskyniach a toto tiež malo negatívny vplyv na vzhľad Liturgie, lebo iste Liturgia by bola mala inakšiu podobu, keby sa konala v chráme. Okrem toho Liturgiu chránili pred zneuctením zo strany pohanov, preto máme veľmi málo údajov o texte a podobe Služby Božej tých čias. Približný priebeh Služby Božej si vytvárame z Listu sv. Klementa, tretieho pápeža po apoštolovi Petrovi (okolo r. 96), Listu sv. Ignáca Bohonosca (+107), sv. Justína, mučeníka (+166). Svätý Justín popisuje nedeľu prvých kresťanov v druhom storočí a pritom podáva údaje o chode a podobe Služby Božej: „V deň sinka (to zn. v nedeľu) všetci kresťania z mesta a okolia zídu sa na označenom mieste. Podľa toho, koľko im to dovoľuje čas, čítajú z Listov Apoštolov a kníh prorokov. Keď čítajúci dokončí, prehovorí kňaz. Povzbudzuje nás, aby sme žili podľa toho, čo sme čítali. Potom vstaneme a spoločne sa modlíme. Keď sme sa pomodlili, obetujeme chlieb a víno, i vodu. Potom kňaz z celej duše modlí sa modlitby vďaka A ľud spolu odpovedá: Amen — Tak je. Potom prijímajú. Diakoni z prijímania odnesú aj tým, ktorí nemohli prísť. Schádzame sa práve v deň sinka (to zn. v nedeľu), lebo je to prvý deň, v ktorom Boh stvoril svetlo. Avšak hlavne preto, že v tento deň Ježiš Kristus náš Spasiteľ a Pán vstal z mŕtvych.“

Z tých údajov sa dozvedáme, že Služba Božia sa odbavovala naďalej tak, ako sme to videli v apoštolských časoch: modlitba, čítanie Svätého písma, poučenie, znovu spoločná modlitba a vzájomný pozdrav bozkom pokoja, obetovanie a prijímanie.

Prvý písaný text Služby Božej máme od sv. Hypolita Rímskeho (+235), ktorý Liturgiu — Službu Božiu už nazýva nie „lámaním chleba“, ale Eucharistiou. Sv. Hypolit podáva text eucharistickej časti Služby Božej. Tá časť sa začínala: bozkom pokoja, ktorý si dávali kresťania na znak kresťanskej lásky a jednoty. Na toto kňaz (biskup) vítal veriacich slovami „Pokoje všetkým“ a všetci odpovedali „I duchu tvojmu“. Kňaz „Hore srdcia“, ve-

keď vo svojej reči použijeme ho len tak zo zvyku, bez súvisu a významu, alebo v hneve.

Ak nás Spasiteľ naučil modliť sa modlitbu Otče náš, vyslovil v nej aj prosbu: „Posväť sa meno tvoje“ (Mt 6, 9). Mal tým na mysli, aby sme neznevažovali sväté Božie meno a nebralí ho nadarmo.

Spomeňme si na spisovateľku Boženu Němcovú, ktorá vo svojom románe Babička opisuje, ako stará babička prikazuje deťom zdvihnúť zo zeme každý papier, aby sa azda nepošliapalo Božie meno na ňom napísané. Taká úcta k Božiemu menu bola u našich predkov.

Istý misionár, pochádzajúci z Európy, ktorý 10 rokov pôsobil medzi divochmi, spomína, že ani raz nepočul ich vyslovovať naprázdno Božie meno. Keď sa vrátil do vlasti, počul to hneď na prvej stanici. Isteže je to pre nás kresťanov zahanbujúce.

Kiež by náš príkladný život bol vždy oslavou Božieho mena, ako to od nás žiada Boh i cirkev. Lebo tí, čo v úcte majú Božie meno, budú pošknení. Pretože „v nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena daného ľuďom, v ktorom máme byť spasení“ (Sk 4, 12).

8. „A jeho milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja“.

(Lk 1, 50)

Božie milosrdenstvo je najväčším obdivom Božej dokonalosti. Obdivom preto, že Pán Boh vo svojom milosrdenstve odpúšťa, čo vo svojej svätosti najviac nenávidí — hriech. Preto aj Panna Mária obdivovala milosrdenstvo nad hriechným svetom a preto povedala: „A jeho milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja“ (Lk 1, 50).

Pán Boh je teda milosrdný a jeho milosrdenstvo trvá z pokolenia na pokolenie. Ale len s tými, ktorí uznávajú svoju vinnu. Len s tými, čo sa boja. Len s tými, čo fátostou volajú:

„Otcé, zhrešil som proti nebu a proti tebe! Už viac nie som hoden volať sa tvojim synom“ (Lk 15, 21). Nikdy nie k pyšným, nekajúcim. Toto zrejme vyjadřila aj naša nebeská Matka vo svojom chválospeve, že pokolenie na pokolenie, dejiny od počiatku sveta, potvrdzujú pravdu týchto slov.

V raji zhrešili prví rodičia. Pýchou. Chceli byť ako Boh, poznať dobro a zlo. Boh k nim však bol milosrdný, pretože svoj hriech nezatajovali. V pýche nezotrvali, lebo po hriechu sa Boha báli. „Keď počuli hlas Pána . . . skryl sa i Adam i žena jeho pred Pánom, medzi stromami záhrady“ (Gn 3, 8). Boh sa preto k nim sklonil a sfúbil im Vykupiteľa.

Zhrešil kráľ Dávid. „Boh k nemu poslal svojho proroka Nátaňa, aby mu pripomenul veľkosť jeho hriechu. Dávid uznal svoju vinu a plný ľútosť zvolal: „Zmiluj sa, Bože, nado mnou, podľa milosrdenstva svojho . . . Veď ja sám vedomý som si svojej neprávnosti a môj hriech stále je predo mnou . . .“ (Ž 50, 3; 5). A Boh mu odpustil.

Zhrešil apoštol Peter, keď zaprel svojho Učiteľa (Lk 22, 54—62). Pohnutý ľútosťou však horko oplakal svoj hriech. Pán Boh mu preto odpustil.

A tak na mnohých miestach Písma svätého sa hovorí a potvrdzuje, že „milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja“ (Lk 1, 50), a záhuba tým, ktorí sa od neho vo svojej pýche odvracajú.

Prorok Jonáš bol poslaný od Boha, aby obyvateľom mesta Ninive oznámil, že po 40 dňoch, ak sa nebudú kajať, zahynú. Potom odišiel z mesta a čakal na splnenie tohto proroctva. Ninivčania jeho slovám uverili a kajať sa. Boh sa nad nimi zľutoval a nepotrestal ich. Jonášovi sa to však nepáčilo. Zdalo sa mu, že jeho proroctvo bolo považované za lož. Žia dal si, aby radšej zomrel. Ale Boh ho poučil. „Na mieste, kde žil, vyrásol ricínový ker, ktorý mu zatienoval hlavu pred horúcim slnkom. Je ho radosť bola krátka. Na druhý deň poslal Boh chrobáka na koreň ricínového stromu, ktorý potom vyschol. Horúce slnko začalo páliť na hlavu Jonášovu. Vtedy Jonáš znovu vzdychol, že lepšie by bolo zomrieť, než ďalej žiť. Boh ho však takto napomenul a poučil: „Ty ľutuješ ricínus, na ktorom si nerobil a nevypestoval si ho; ktorý za noc vznikol a za noc zanikol. A ja sa nemám zľutovať nad veľkým mestom Ninive, v ktorom je viac než stodvadsaťtisíc ľudí . . .“ (Jn 4, 10—11)?

Ozaj, veľké je Božie milosrdenstvo s tými, čo sa ho boja. Slova Panny Márie sú tak potvrdené slovami a skutkami Božími, z ktorých najväčším je to, že Boh vo svojom milosrdenstve poslal na zem svojho Syna, ktorý na dreve kríža zomrel za nás, aby sme mali život večný (Jn 3, 16). Obdivuhodné a veľké je Božie milosrdenstvo, ktoré trvá z pokolenia na pokolenie. Veľky hovorí, aký „milosrdný a láskavý je Pán, zhovievavý a veľmi láskavý“ (Ž 102, 8), s tými, čo sa ho boja.

František Dancák

riaci „Máme ich u Pána“, kňaz „Vzdajme chválu Pánovi“, veriaci „Je to dôstojné a správne.“ Ďalej nasledovala eucharistická modlitba, Kristove slová posvätenia „Vezmite a jedzte . . .“, po nich modlitba o zoslanie Svätého Ducha (epikléza), ďalej modlitby, ktoré pripravujú veriacich k sv. prijímaniu. Na slová kňaza „Sväté svätým“ veriaci odpovedali „Jeden je Otec, jeden Syn, jeden Svätý Duch“ a tak nasledovalo sv. prijímanie a modlitby vďaky.

Vidíme, že obsah a text eucharistickej časti Služby Božej druhého a tretieho storočia bol veľmi podobný terajšiemu kánonu Služby Božej, len ešte nebol úplne rozvinutý, alebo sv. Hypolitom nebol úplne zapísaný.

V štvrtom storočí nastala sloboda Cirkvi daná cisárom Konštantínom Veľkým Milánskym ediktom r. 313. Kresťania stavajú svoje chrámy a samozrejme, že Liturgia — Služba Božia v chrámoch nadobúda veľkolepý vzhľad a krásu. Z týchto čias sa zachovali písané opisy veľkolepých bohoslužieb v Jeruzaleme. Zachovalo sa aj objasnenie Služby Božej od sv. Cyrila, patriarchu jeruzalemského (315—386). Je to najstaršie vysvetlenie Služby Božej. On spomína aj „Otcé náš“ ako podstatnú časť Služby Božej. A potom už veľa svätých Otcov píše o Službe Božej (Eusebius, prvý cirkevný historik (+338), sv. Bazil Veľký (+379), sv. Gregor Teológ (+390), sv. Efrém Sýrsky (+397), sv. Ján Zlatoústý (+407) a iní)..

Tu už vidíme, že na konci 4. storočia vývoj Služby dosahuje svojho vrcholu, štruktúra Služby Božej je s konečnou platnosťou stanovená. Nejaká modifikácia a dodatky do Služby Božej po 4. storočí sa viažu na časti nepodstatné a druhradé.

Táto prvotná, apoštolská osnova — základ Liturgie bol v celom kresťanskom svete, hoci treba povedať, že v dôsledku ťažkých spojení medzi jednotlivými kresťanskými obcami a pre prenasledovanie, spôsob odbavovania Služby Božej sa prenášal z generácie na generáciu nie písomne, ale tradíciou a ústnym podaním. Toto spôsobilo rôzne liturgicko-obradové odlišnosti. Súčasne poznamenávame, že starokresťanská tradícia spojovala liturgické formuláre s menami apoštolov alebo Otcov Cirkvi, nie tak z presvedčenia, že tieto formuláre zložili apoštoli alebo Otcovia Cirkvi, ale preto, aby im dodali väčšiu autoritu. Tak poznáme tieto dôležitejšie liturgie: Liturgia apoštola Jakuba, apoštola Marka, apoštola Matúša, apoštola Petra, apoštola Jána Teológa, apoštola Tadeáša, Dvanástich apoštolov, sv. Ignáca Bohonosca, Liturgia sv. Bazila Veľkého, Liturgia sv. Jána Zlatoústeho a iných.

Vytvorili sa rôzne bohoslužobné ústredia podľa cirkevných provincií, ktorých centrami sa stali Jeruzalem, Antiochia, Alexandria, Rím, Cézarea a neskoršie Konštantinopol (Carihrad). V nich sa vytvorili rôzne obradové odlišnosti. Na Západe, pod vplyvom rôznych činiteľov a z rôznych príčin zavládol obrad rímskej Cirkvi, ktorý dostal názov rímsky, s gréckym a neskoršie latinským bohoslužobným jazykom. Na Východe z viacerých obradov ostal dominujúcim byzantský obrad, ktorý nás v našej otázke najviac zaujíma, pretože bol obradom našich apoštolov Konštantína-Cyrila a Metoda.

Ako na Západe v priebehu stáročí dominujúcim sa stal obrad rímsky, tak na kresťanskom Východe dominujúce miesto si vydobyl obrad byzantský. Byzantský obrad svojím pôvodom je z Antiochie. Antiochia bola prvým dôležitým strediskom kresťanstva v apoštolských časoch a tu nazvali vyznávačov Krísta kresťanmi. V Byzancii prijatý obrad z Antiochie bol zdokonalený.

Byzantský obrad v Liturgii užíval dva liturgické formuláre: Liturgia sv. Bazila Veľkého a Liturgia sv. Jána Zlatoústeho. Z liturgických dokumentov uzatvárame, že pred 9. storočím odbavovala sa v Carihrade Liturgia sv. Jána Zlatoústeho, avšak aj Liturgia sv. Bazila Veľkého sa slúžila viackrát do roka (teraz sa koná len 10-krát do roka). Rozdiel medzi týmito dvoma liturgiami je len v dlhších modlitbách v Liturgii sv. Bazila Veľkého a v pomalších melódiách, aby kňaz mal čas na recitovanie tých dlhých modlitieb.

Už sme vyššie spomenuli, že „východná“, byzantská Liturgia už na konci 4. storočia vo svojej štruktúre bola s konečnou platnosťou stanovená. Jej modlitby spresnil arcibiskup kappadóckej Cézarey sv. Bazil Veľký (+379), preto ju aj začali nazývať Liturgiou sv. Bazila Veľkého. Pre nedostatok údajov nemôžeme ukázať, v ktorých modlitbách a nakoľko ich spresnil sv. Bazil Veľký. Avšak vo štúdií, ktoré ukazujú, že modlitby Služby Božej sa skladajú výlučne z citátov Svätého písma, dokonale spojených, uzatvárame, že toto mohol urobiť len génius Bazila Veľkého. (Ako príklad uvádzame, že len modlitba pred premenením, ktorá sa začína slovami „S simi blaženými silami... S týmito blahoslavenými silami...“ sa skladá z vyše 90 citátov zo Svätého Písma. Podobne aj modlitba na „Dostojno i pravedno jest“, ktorá sa začína slovami „Syj Vladyko Hospodi“ — sa skladá z vyše 60 citátov zo Svätého písma.)

A sv. Ján Zlatoústý ako patriarcha Konštantinopola, dlhú Liturgiu sv. Bazila Veľkého, presnejšie — jeho dlhé modlitby skrátil výlučne z praktických príčin. Skrátenú Službu Božiu Bazila Veľkého kresťanská tradícia nazvala Liturgiou sv. Jána Zlatoústeho, z úcty k tomuto veľkému pastierovi a arcibiskupovi — patriarchovi Cirkvi.

Teda, ani Bazil Veľký, ani Ján Zlatoústý, nie sú autormi byzantskej Služby Božej. Bazil Veľký východnú, už jestvujúcu Liturgiu spresnil, a Ján Zlatoústý skrátil, aby nebola príliš dlhá.

Do tejto liturgie Jána Zlatoústeho v 5. storočí bol pojatý hymnus „Svjatyj Bože... Svätý Bože“, v 6. storočí hymnus „Jednorodný Syne“ i „Iže Cheruvimy“ a tiež spievanie veriacimi Symbolu viery, a medzi 6. a 8. storočím antifóny a tiež proskomídiu preložili z Liturgie veriacich na počiatok Služby Božej. (Poznamenávame, že antifóny už boli v čase sv. Bazila Veľkého a spievali sa na dva krylosy, avšak nevieme ich presný text, preto kladieme ich vloženie do Služby Božej na 6.—8. storočie.)

Po týchto doložkách text byzantskej liturgie, nazývanej Liturgiou sv. Jána Zlatoústeho už neevolucionizuje. Taký bol v časoch Konštantína-Cyrila a Metoda, taký sa dostal až k nám. (Najstarší liturgický rukopis, ktorý sa zachoval do našich čias — Barberinský kódex (spis) — ktorý má Liturgiu sv. Bazila Veľkého, sv. Jána Zlatoústeho a Preždeosviaščených Darov — pochádza z 8. storočia a bol napísaný v južnom Taliansku medzi rokom 788 a 789. Teraz sa nachádza vo Vatikánskej knižnici pod č. 336 z kolekcie kard. Barberiniho.)

Gréci boli vždy proti každej zmene v texte alebo rubrike v liturgikonoch. A v Životopisoch svätých čítame, že nepripúšťali ani zámenu jediného slova, nie žeby pripustili zámenu textu alebo rubrik. Byzantská liturgia v takej podobe, v akej bola v 8. storočí, ostala doteraz, takú ju priniesli na Veľkú Moravu Konštantín-Cyriľ a Metod a takú aj slúžili. Naši predkovia počúvali a spievali tú istú liturgiu, ktorú slúžime my teraz. Oni tiež v dejinách veľmi chránili tradíciu. O tom naša história má veľa dokumentov.

(Poznámka: Niektorí západní bádatelia „z veľmi ľahkej ruky“ sa vyjadrili, že hoci Služba Božia sv. Cyrila a Metoda bola byzantského obradu, predsa nebola taká, ako ju odhavujeme dnes v našom obraze, — ale bola latinská v staroslovanskej reči, a ešte iní ju nazvali akousi treťou, „slovanskou“. Aká je skutočnosť? Je skutočnosťou, že na Veľkej Morave sa nenašiel ani jeden exemplár Liturgie — Služby Božej, ktorú slúžili sv. Cyril a Metod. Viching sa veľmi dobre postaral o to, aby boli zničené. Archeológovia tiež nenašli ani stopu o tom, ako vyzerala táto Služba Božia. Teda, bádateľom prichádza úloha pozrieť sa, ako vyzerala Liturgia — Služba Božia uprostred 9. storočia v Carihrade. Taká, aká bola vtedy tam, takú priniesli na Veľkú Moravu sv. Cyril a Metod a takú slúžili našim predkom. A my sme výsledok bádania vedcov už vyššie dokázali, že Služba Božia už pred 8. storočím v Konštantinopole-Carihrade bola taká, akú máme teraz my, a len takú mohli sv. Cyril a Metod priniesť našim predkom. — Omyl v stanoviskách niektorých západných autorov je v tom, že túto otázku náležite nepreštudovali. Vedeli, že západná Liturgia rímskeho obradu v priebehu stáročí prechádzala zmenami, a to až do našich čias (posledná po Druhom vatikánskom koncile) a bez svedomitého prebádania toto isté meradlo dávali aj Liturgii východnej — byzantskej.)

Miško bol tuhý chlap. Bol neveľkej postavy, ale zdravý a mocný. Vzťahoval na seba známe zemplínske prislovie: Malá hrudka, ale samý syr. Bol veselý a jeho radosťou bolo obveseliť druhých. Vždy mal naporúdzi žart, ktorým rozosmial druhých, či to bolo pri stretnutí, v spoločnosti alebo v práci. Tvrdil, že jeho najobľúbenejšou zábavou je práca. Hovorieval: Čože je to pracovať, ak sa človekovi chce? A jemu sa ozaj chcelo. A to nielen na pracovisku a doma, ale rád pomohol každému, kto pomoc potreboval. Neraz prišiel najmä k stavbe, hoci nebol povolaný. Žartovne sa ospravedlnil slovami: Tuším sa na mňa nepohneváte, ak vám pomôžem. Mal syna Branka a dcéru Lenku. Syn sa oženil, vzal čiperné dievča, Margitku. Margita vyzerala skromná, tichá, pokorná. Svokrovca si uctila, poslúchala a tak nevedeli si ju prenachváliť. Mysleli si, že takto to bude stále. Ale jedného dňa Margitka prekvapila svojho Branka otázkou:

— Zlatý môj, a to my budeme stále takto spolu s tvojimi rodičmi? Pozri, moja priateľka Marienka má už nový moderný dom, krásne si v ňom žije so svojím manželom. Nikoho nemusia poslúchať, zariadenia si všetko ako sami chcú. To je radosť! Nemohli by sme aj my takto?

Branka táto otázka prekvapila, mal svoju ženu úprimne rád a chcel jej vyhovieť. Zároveň sa bál predložiť taký návrh rodičom. Odpovedal jej:

— Pokúsim sa.

Ale okúňal sa predstúpiť pred rodičov so svojou žiadosťou. Rodičia však čoskoro zbadali, že syn a nevesta majú čosi na srdci, čo sa neodvážia dať na jazyk. A tak otec sám vyrukoval s otázkou:

— Zlaté deti moje, chceli by ste mať nový moderný dom a bývať v ňom sami. Uhádl som?

— Uhádl, — odpovedali mu obidvaja.

— Budete ho mať, — pokračoval otec — vezmete si pôžičku. I my rodičia vám pomôžeme nejakými peniazmi. A ja budem pracovať, koľko budem vládať.

Otec dal vyhotoviť plán na veľký poschodový dom, v ktorom by bolo čo najviac slnka. Keď Branko uvidel plán, zvolal:

— Stavba takého domu si vyžiada obrovskú prácu. Kto bude toľko pracovať?

— Ja, — odpovedal otec — a zavoláš si na pomoc iných. Ja im to odrobím, až to budú potrebovať.

A tak čoskoro rástol nový úhľadný dom. V skorej jari ho začali, v neskorej jeseni bol hotový. Miško sa mu tešil viac, ako keby ho bol staval pre seba. A keď v ňom počul plač vnúčika Mirka, srdce v ňom poskočilo od radosti.

Onedlho sa vydala aj dcéra Lenka. Dostala za muža švárneho šuhaja Vinca. Miško teraz už nečakal, žeby mu mladí dali najavo svoju túžbu, povedal im otvorene:

— Viem, že chcete mať taký dom ako Branko s Margitkou. Ja vám pomôžem tak, ako som pomohol im.

Mladí pozreli na seba a šťastne sa usmiali. V myslí sa im vybavil nový moderný dom a v ňom ich radostný život. A tak začal rásť nový dom. Položili základy, vytiahli múry. Miško drel, koľko vládol. Ale pri práci sa nachladil, dostal chrípku. Lekár mu nariadil ležať. No Miško si nevedel predstaviť prácu na stavbe bez neho. Vzal lieky, naobliekal sa a vyhbal do roboty. Márne ho odhovárala žena i deti, neposlúchol ich. Až keď celkom nevládol, ľahol si. Ba v noci museli volať pohotovosť. Službuku najúci lekárskeho tvrdil, že ho treba previezť do nemocnice, lebo so srdcom je zle. Previezli ho a zostal tam dlhší čas. Keď ho prepúšťali z nemocnice, poradili mu, aby sa pýtal do dôchodku a zakázali mu pracovať.

Bol to pre neho úder. Veď on z celej duše túžil pracovať. Bolo krásne letné odpoľudnie. Miško sa vybral k stavbe nového domu. Miešačka vŕzgala, závih vynášal tehlu i maltu. ľudia sa zvrátili, robota im išla od ruky. Všetko to pripadalo Miškovi ako utešená pieseň práce. Neodolal, pridal sa aj on k ostatným. Zbadala ho dcéra, pribehla so stoličkou, chytila ho za ruku a rečie:

— Otecko, nechajte. Tu si sadnite a prizerajte sa. Prihovorte sa ľuďom, poraďte im, ale pracovať nesmiete. Ja nechcem, aby ste pre môj dom zomreli.

Miško videl dcérinu dobrú vôľu, jednako ho jej slová ranili až na dno duše. Uvedomil si, že on už viac nebude môcť pracovať nikdy. Zmocňoval sa ho žiaľ. Báľ sa, že sa rozplače pred všetkými. Obrátil sa a pomaly sa poberal poza humnár domov. Poobzeral sa. Nikoho nebolo vidieť, ani počuť. Vložil tvár do dlani a plakal. Ešte niekoľkokrát ho previezli do nemocnice, zavše tam pobudol nejaký čas a potom sa vrátil domov. Keď už cítil, že koniec jeho života je blízko, dal sa zaviesť k synovmu i dcérinmu domu. Naposledy sa v nich pokochal a vzdychol si:

— Nie nadarmo som pracoval. Vy staval som svojim deťom domy, v ktorých budú šťastne žiť.

Pocit dobre vykonanej práce osladzoval mu život do posledného dychu. Ale nielen jemu, i jeho deťom a vnukom potom, keď jeho telo uložili do hrobu.

Pocit statočnej práce osviezuje nás, potešuje druhých a bude ich blažiť i vtedy, keď nás už nebude.

Dr. Ján Bubán

NAŠI JUBILANTI

V tomto mesiaci si svoje životné a kňazské jubileá pripomínajú títo vdp. duchovní otcovia:

Peter Bunganič — 95 rokov od narodenia (13. 7.), Eliáš Baláž — 65 rokov od narodenia (22. 7.), Michal Čarný — 50 rokov od ordinácie (31. 7.), Július Pukan — 50 rokov od ordinácie (31. 7.).

Mnohaja lit, blahaja fit!

Sv. Cyprián — sa narodil okolo roku 210 v Kartágu z pohanských rodičov. Pôvodne bol právnikom. Krst prijal okolo roku 245 a na žiadosť ľudu sa stal kňazom a roku 249 biskupom v Kartágu. Počas prenasledovania kresťanov sa skrýval. Vrátil sa do Kartága roku 251 a v novom prenasledovaní za vlády cisára Valeriána roku 257 sa najprv ukryl, ale čoskoro sa vrátil a 16. septembra roku 258 bol blízko Kartága sťatý. — Jeho spisy sú zväčša listy (počtom 81) a apologetické úvahy. Písal si so Svätou stolicou s biskupmi svojho okolia a so svojimi veriacimi za Deciovo prenasledovania. Z jeho úvah spomenieme dielo o nevyhnutnosti spojenia s Cirkvou: „Nemôže mať Boha za Otca, kto nemá Cirkev za Matku“ — dielo Objasnenia Otčenáša a iné.

Pamiatku sv. Cypriána Cirkev oslavuje 2. októbra, v západnom obraze 16. septembra.

Prečítajme si niekoľko poučení sv. Cypriána:

„Nepríde ku Kristovej odmene ten, kto zanechal Cirkev Kristovu.“

Nemôže mať Boha za Otca, kto nemá Cirkev za Matku.

Bolesť odsúdencov bude bez možnosti získať si ovocie pokánia.

Neskorou uveria vo večný trest tí, čo nechceli veriť vo večný život.

Kto zostáva na tomto svete, má ešte čas na pokánie.

Je otvorená brána k Božiemu milosrdenstvu a tým, čo hľadajú a chápu pravdu, možno k Bohu ľahko prísť.

Šťastný kresťan! Aký neoceniteľný poklad máš v modlitbe Pánovej. Sám Boh ťa naučil tú modlitbu.

Keď sa spoločne zídeme s bratmi a Božím kňazom a oslavujeme božskú obetu, musíme pamätať, aby sme svoje modlitby nevyhadzovali rôznymi hlasmi a nestávali svoje prosby pred Bohom krikom, pretože Boh nepočúva náš hlas, ale naše srdcia a nie je potrebné krikom obracať pozornosť na seba tomu, ktorý vidí ľudské myšlienky.

Náš Pán jasne nás zaviazal zmluvou a sľubom, že odpustenie našich previnení budeme žiadať v tej miere, v akej sami odpúšťame našim vinníkom a budeme si vedomí toho, že nemôžeme dosiahnuť to, čo pre svoje hriechy prosíme, keď nebudeme i my robiť to vo vzťahu k našim vinníkom“.

Sv. Cyprián, biskup a mučeník, vysvetľuje „Otče náš“

Sv. Cyprián (210—258) zo začiatku pohanský učiteľ rétoriky, neskôr biskup v Kartágu, napísal túto prácu, z ktorej tu uvádzame základné časti. Bolo to krátko pred jeho mučeníckou smrťou. Tieto riadky však nestačí prečítať iba raz. Sv. Augustín (+430) nás vyzýva: „Vyzývam vás, aby ste rozvážne čítali slová Cypriána o modlitbe Pána a pretože vás Pán bude podporovať, dobre im porozumejte a zapamätajte si ich.“

„Ten, ktorý dal život, naučil aj modlitbu. Pán Boh medzi inými svojimi spasiteľnými usmerneniami a božskými prikázaniami, ktorými sa stará o spásu svojich ľudí, sám dal tiež vzor, ako sa treba modliť. Sám nás upozornil a poučil, o čo máme prosiť. Ten, ktorý urobil to, že žijeme, naučil nás tiež modliť sa, aby sme boli skôr vypočutí, keď pred Otcom prednesieme modlitbu, ktorú nás naučil Jeho Syn. Ktorá modlitba je pred Otcom účinnejšia, ako tá, ktorá bola prednesená ústami Syna, ktorý sám je Pravda? Preto sa modlíme, najmilší bratia, ako nás naučil Boh, Učiteľ. Keď hovorí, že nám dá všetko, o čo len budeme prosiť od Otca v jeho mene, o koľko viac to dosiahneme, ak prosíme v mene Kristovom, ak budeme prosiť jeho modlitbou!“

Ak sa modlíme, uvedomme si, že stojíme pred Božím okom. Nech nám poslúži za príklad Anna z Prvej knihy Samuelovej zo Starého zákona. Ona neprosila od Pána nahlas, ale ticho a skrom-

ne v skrytých hĺbkinách svojho srdca. Hovorila s utajenou prosbou, ale so silnou vierou. Hovorila nie hlasite, ale srdcom, lebo vedela, že tak Boh vypočuje. A dosiahla, o čo prosila, lebo prosila s vierou. Nasvedčuje tomu aj Sväté písmo, keď hovorí: „Anna totiž hovorila si v srdci, len pery sa jej pohybovali, ale hlas jej nebolo počuť“, a ďalej — „Pán splnil moju prosbu.“

A aké sú to, najmilší bratia, tajomstvá modlitby Pána! Sú také hlboké, také významné a zhrnuté do niekoľkých slov, ale bohaté duchovnou silou!

Tak povedal, aby sme sa modlili: **Otče náš, ktorý si na nebesiach**... Boh je Otcom tých, ktorí v Neho veria. Aká veľká je dobrotivosť Pánova, keď chcel, aby sme smeli Boha volať Otcom. A ako je Kristus Božím Synom, tak aj my sa smieme volať Božími deťmi! Toho mena by sme sa neboli nikdy opovážili dotknúť ani v modlitbe, keby to On sám nedovolil nám takto sa modliť. Preto, najmilší bratia, musíme na to pamätať, že vždy, ak voláme Boha Otcom, musíme konať ako Boží synovia, aby sme sa z toho synovstva neradovali len my, ale aby aj Boh našiel svoje zaľúbenie v nás. Žijme ako Božie chrámy, aby bolo každému zrejmé, že v nás prebýva Boh,

Potom hovoríme: **posväť sa meno Tvoje**... Nie ako by sme želali Bohu, aby bol posvätený našimi modlitbami, ale že si prajeme od Neho, aby Jeho meno bolo posvätené v nás. Aj o to každý deň prosíme. Je pre nás potrebné každodenné posvätenie, aby sme skrze to očistili svoje priestupky. Prosíme, aby posvätenie a oživenie, ktoré sa získava z Božej milosti, bolo zachovávané Jeho ochranou.

V modlitbe nasleduje: **príd' kráľovstvo Tvoje**... Prosíme, aby sa k nám priblížilo Božie kráľovstvo a aby bolo Jeho meno posvätené v nás. Prosíme, aby prišlo naše kráľovstvo, ktoré nám prisľúbil Pán Boh a Kristus získal svojím utrpením a krvou, ako nám sľubuje a hovorí: „Podťe, požehnaní môjho Otca, zaujmite Kráľovstvo, ktoré vám bolo pripravené od ustanovenia sveta.“ Tak my, čo sme začali v modlitbe volať Boha Otcom, prosíme, aby k nám prišlo tiež Božie Kráľovstvo.

A k tomu pridávame: **buď vôľa Tvoja ako v nebi, tak i na zemi**. Nie preto, aby Boh urobil, čo chce, ale aby sme my mohli urobiť to, čo Boh chce. Modlime sa a prosíme, aby sa v nás stala Božia vôľa, to znamená, aby sme mali Jeho pomoc a ochranu, lebo nie je silný svojimi vlastnými silami, ale je bezpečný Božou láskavosťou a milosrdenstvom. Na splnenie Božej vôle nás vyzýva aj sv. Ján apoštol vo svojom liste, keď hovorí: „Nemilujte svet, ani čo je vo svete!... A svet pominie, aj jeho žiadostivosť, ten však, kto koná Božiu vôľu, ostáva naveky.“ Tí, čo chceme zostať naveky, musíme konať Božiu vôľu, ktorý je večný. A Božia vôľa je tá, ktorú konal Kristus a ktorú aj učil: skromnosť v konaní, stálosť vo viere, čistota v slovách, v skutkoch spravodlivosť a v morálke svätosť. Do toho patrí nevedieť spôsobiť druhému krivdu, nám spôsobenú krivdu vedieť znášať, s bratmi žiť v porozumení, Boha milovať celým srdcom, milovať v ňom, že je našim Otcom, báť sa Ho, že je Bohom. V ničom nedať prednosť pred Kristom, veď On tiež ničomu nedal prednosť pred nami. Do Kristovej lásky sa neustále hrnúť, pri Jeho kríži chrabro a s dôverou stáť, a to vždy, ak ide o borbu za Jeho meno a česť. Tak plníme Božie prikázanie, tak plníme vôľu nebeského Otca.

Ďalej v modlitbe prosíme a hovoríme: **Chlieb náš každodenný daj nám dnes**... Tomu môžeme rozumieť buď v zmysle duchovnom alebo telesnom. Chlebom života je Kristus. Kristus je chlebom tých, ktorí Ho prijímajú vo Sviatosti Oltárnej. Prosíme, aby tento Chlieb nám bol podávaný každý deň, aby sme prijímali sv. Eucharistiu ako potravu spásy a neodlučovali sa od Kristovho tela, ako to sám hlása a pripomína: „Ja som chlieb života, ktorý zostúpil z neba!... Ak niekto je z toho Chleba, bude žiť naveky... A Chlieb, ktorý ja dám, je moje Telo, (ktoré obetujem) za život sveta.“

● Na počesť 700. výročia bl. Anežky Českej vydala vatikánska pošta osobitnú sériu známok s námetmi z jej života.

● Flámsky kapucín P. Verleye napísal knihu o spolupatroňoch Európy sv. Cyrilovi a Metodovi. Predslov k nej napísal belgický minister kultúry August Cool.

● Nedávno bolo vyhlásených šesť dekrétov, týkajúcich sa blahorečenia služobníkov Božích:

Mária Angela Austrorchová, kapucínska rehoľníčka v reholi sv. Kláry narodená v Barcelone r. 1592, umrela r. 1665, (blahorečená 23. mája t. r.).

Kvido Mária Conforti, arcibiskup z Parmy, zakladateľ misionárov sv. Františka Xaverského.

Klotilda Adelhaida Xavéria, kráľovná Sardínie, narodená r. 1802.

Celina Borzecká, rod. Kludzinska, po ovdovení založila kongregáciu sestier Vzkriesenia nášho Pána Ježiša Krista, umrela r. 1913 v Krakove.

František Garate, brat — laik zo Spoločnosti Ježišovej, umrel r. 1929 v Španielsku.

Rebeka Arvajez do Himlaja de Bik-saya, maronitská rehoľníčka, umrela r. 1914 v Libanone.

● Za vyslanca Veľkej Británie vo Vatikáne bol vymenovaný sir Mark Heath. Bude to prvý veľvyslanec zjednoteného kráľovstva pri Svätej Stoliči.

● Na 10. októbra t. r. bola stanovená kanonizácia bl. Maximiliána Kolbeho. Na slávnosť svätorečenia v bazilike sv. Petra v Ríme pride aj František Gajowniczek, osvienčimský väzeň, za ktorého o. Maximilián Kolbe obetoval život.

● V Indii uverejnili výsledky posledného sčítania ľudu, podľa ktorých má táto krajina 648 miliónov obyvateľov, čím nasleduje hneď po Číne. Podľa náboženstva je tu najviacej hinduistov (82 perc.), mohamedánov je 11 perc., kresťanov len 2,8 perc. (14 miliónov). Ku katolíkom sa hlási 10 miliónov Indov. Majú 12 tisíc kňazov a rehoľníkov (z rehoľníkov je najviac jezuitov) a 46 tisíc rehoľníčok.

● Izraelské ministerstvo turistiky využilo túžbu mnohých pútnikov, ktorí prichádzali k rieke Jordán, aby sa tam dali pokrstiť. Dalo postaviť luxusný hotel neďaleko kibuca Kinerel, južne od Galilejského jazera. Z hotela vedie pohodlné schodište rovno do rieky. Každoročne sem prichádza mnoho turistov, ktorí sa doma pripravili na vstup do cirkvi a prijatie krstu a túžia ho prijať tam, kde pokrstil sv. Ján Krstiteľ Pána Ježiša.

● Španielski biskupi sa rozhodli pomáhať zlepšovať sociálne podmienky nezamestnaných finančnou výpomocou. V krajine je v súčasnosti 14 percent nezamestnaných, z ktorých prakticky ani polovica nedostáva štátnu podporu v nezamestnanosti. Súčasne španielski arcipastieri vypracovali dokument, ktorý sa zaoberá príčinami stúpajúcej nezamestnanosti a hľadá možnosti riešenia.

Biskupi sú ustarostení najmä nad po-
ložením mladých ľudí, ktorí tvoria
viac ako polovicu z počtu nezamest-
naných.

TRI ZBORNÍKY DUCHOVNÝCH SKLADIEB

Pred niekoľkými rokmi sme sa ob-
rátili na naše kňazstvo s prosbou,
aby nám pomohlo pozbierať rukopi-
sy duchovných skladieb, ktoré vzni-
kli v našich eparchiách. Avšak ne-
ozval sa ani jeden kňaz, hoci tu bolo
slovo o veľmi cenných dielach a išlo
o záchranu tejto tvorby, aby navždy
neprepadla. Aj tak sme zistili, že ta-
ké cenné diela neraz išli „do zberu“
starého papiera.

Napriek tomu o. Nikefor Petraševič
a o. Štefan Papp neprestali vyhľadá-
vať zborové skladby skladateľov na-
šich eparchii a ich námaha bola ko-
ranovaná úspechom. Doteraz zfoto-
vili tri zbierky Zborových kompozícií
duchovných piesní Mukačevskej a
Prešovskej eparchie. Sú v nich zbo-
rové skladby Služby Božej, harmoni-
zácie kolied a duchovných piesní,
zborové koncerty bohoslužobných
textov.

Prvý diel má 410 strán s týmito
skladbami: K Matezonskij: Liturgia
Preždeosvjaščennych Darov; — E. Ta-
lapkovič: Služba Božia; Ivan Bokšaj:
Služba Božia C Dur, Služba Božia F-
Dur, Vičnaja pamjať; A. Čučka: Služ-
ba Božia a tiež zvlášť Da ispolniťsja;
Nikefor Petraševič: Služba Božia A-
Dur, vianočná, Služba Božia k Najsv.
Srđcu Ježšovmu, Duchovné piesne k
Presv. Bohorodičke; B. Saš: Koledy:
Tainstvo strannoje, Divnaja novina,
veľkopóstne: Duše moja; S. Silvaj:
Modlitba: Bože vyšnij; P. Egreši: Služ-
ba Božia; M. Arkas: Služba Božia; P.
Ščurovská — Rosinevič: veľkonočné
Tilom zasnuvši a koleda Čas radosti;
B. Levitskij: Služba Božia; J. Vrutic-
ký: Božestvenna Liturgia; J. Kuhn:
Hlubinoju mudrosti.

Tento prvý diel bol skompletizova-
ný roku 1978.

Roku 1981 boli skompletizované
ďalšie dva diely:

Druhý diel má kompozície: Ivana
Bokšaya (tri Služby Božie) a kompo-
ziciu Tainstvo strannoje; Kornela Svo-
bodu (jedna Služba Božia); Štefana
Orosza (tri Služby Božie); 7 skladieb
neznámych autorov: Christos aneste,
Tebe pojem, Svjat, Iže Cheruvimy,
Vošel jesi, Tebe pojem (sólo barytón),
O Tebi radujetsja a dve skladby B.
Saša: Jako ovča a Užas bi viditi (sti-
chira z Časov Veľkého piatku).

Tento druhý diel má 360 strán nôt.

Tretí diel má kompozície: Nikefora
Petraševiča (Služba Božia veľkonoč-
ná, Služba Božia k sv. Cyrilovi a Me-
todovi, Služba Božia blahodarstvenna,
Paschálny koncert duchovných pies-
ní: Da voskresnet Boh a harmonizácia
7 kolied; Eugena Seregija: Služba Bo-
žia zaupokojna; Antona Podhajecké-
ho: Služba Božia, Christos voskresne
a Vičnaja pamjať. Je to 340 strán nôt.
Tu poznamenávame, že Nikefor Pet-
raševič do svojich Liturgií vniesol Ju-
dový obradový folklór.

V prvom zväzku zbierky Š. Papp v
úvode podal dejiny zborového spevu

„Ak nebudete jesť Telo Syna človeka a piť jeho Krv, nebudete
mať v sebe život.“ A preto prosíme, aby nám každý deň bol
podávaný Chlieb, to je Kristus, aby tí, čo v Kristovi zostávame
a žijeme, aby sme sa nevzdialili od jeho posvätenia a Tela.

Ale tu prosíme aj o každodennú potravu. Spravodlivému určite
nemôže chýbať ani každodenná potrava, lebo veď je napísané:
„Nezabije Pán hladom dušu spravodlivú“. A opäť Pán hovorí
a sľubuje: „Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť a čo
budete piť, ani o svoje telo, čím sa budete zaodievať... Veď o to
všetko sa usilujú pohania. Váš Otec vie, že všetko toto potrebu-
jete. Hľadajte teda najprv Božie Kráľovstvo a jeho spravodlivosť,
a všetko toto sa vám pridá!“ Kristus sľubuje, že tým, čo hľadajú
Kráľovstvo a Božiu spravodlivosť, všetko sa pridá. Veď, ak Bohu
patrí všetko, nič nebude chýbať tým, ktorí majú Boha, ak oni
sami nebudú chýbať Bohu.

A potom odprosujeme za svoje hriechy hovoriac: **odpusť nám
naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinnikom.** Prosíme o od-
pustenie našich hriechov, aby ten, ktorého Boh živí, v Bohu tiež
žil a aby sa staral nielen o svoj terajší a dočasný život, ale aj
o život večný, do ktorého sa môže človek dostať, len ak sú mu
odpustené hriechy. Pán ich menuje ako dlh. „Všetok dlh som ti
odpustil, lebo si ma prosil“ — čítame na inom mieste. Vo svojich
slovách však pridáva podmienku a povinnosť, aby sme prosili
o odpustenie svojich hriechov len do tej miery, do akej aj my
sami odpúšťame svojim dlžníkom. Preto vedzme, že nemôžeme
dosiahnuť odpustenie hriechov, ak my nerobíme to isté našim
vinnikom — dlžníkom. Na inom mieste Kristus Pán hovorí:
„... akou mierou budete iným merať, takou i vám odmerajú“
a ďalej ešte viac zdôrazňuje: „A keď vstanete modliť sa, od-
pusťte, ak máte niečo proti komukoľvek, aby vám odpustil po-
klesky aj váš Otec, ktorý je na nebesiach. Lebo ak vy neodpustíte,
ani váš Otec, ktorý je na nebesiach, neodpustí vám vaše pokles-
ky.“

A ďalej učí nás Pán, aby sme v modlitbe prosili: **a neuveď nás
do pokušenia...** Tu je poukázané na to, že proti nám nič nezmô-
že protivník, ak nedovolí Pán Boh, lebo zloduchovi je daná moc
iba pre naše hriechy. Sila proti nám je udeľovaná dvojakým
spôsobom: a to buď za trest, keď hrešíme, alebo na slávu, keď
sme skúšaní.

A na konci pridávame: **ale zbav nás zlého.** Pred všetkými zá-
kernosťami tohto sveta môže byť pevná a bezpečná ochrana, keď
nás od nich zbaví Boh, keď nám prosiacim podá svoju pomoc.
Aký môže mať strach pred svetom ten, ktorý má na svete za
ochrancu Boha?

Nielen slovom, ale aj skutkom nás učil Pán sa modliť, keď sa
sám často modlieval. Ak sa modlil On, čo bol bez hriechu, o
koľko viac sa majú modliť hriešnici! A keď sa modlíme, naj-
milší bratia, máme sa sústrediť a celým srdcom sa oddať mod-
litbe. Nech od nás odstúpi telesné a svetské zmýšľanie a náš
duch nech nemyslí na nič iné, len na to, o čo prosí. Nech naša
hrud sa uzavrie pred protivníkom a nech má k nej prístup jedine
Boh. —

Ráno sa máme modliť, aby sme rannou modlitbou oslávili
vzkriesenie Pánovo. Rovnako, keď slnko zapadá a končí sa deň,
opäť sa máme modliť, pretože Kristus je opravdivým slnkom a
opravdivým dňom. Keď slnko zapadá, modlíme sa, aby opäť vzi-
šlo na nás svetlo; prosíme, aby prišiel Kristus, ktorý má milosť
večného svetla. Pre synov svetla aj noc je dňom. Kedy je bez
svetla ten, ktorý má Svetlo vo svojom srdci? Alebo kedy nemá
slnko a deň ten, pre ktorého je slnko a deň Kristus?

Sv. Dionýz Alexandrijský — žiak Origena v Alexandrii, ďalej
predstavený alexandrijskej školy a napokon od roku 249 ale-
xandrijský biskup. Z jeho spisov zachovali sa len zlomky a od
neho sa dozvedáme o pôste v prvokresťanskej Cirkvi, o orodova-
ní mučeníkov za hriešnikov, o krste dieťať. On prvý písal bis-

kupský okružný list veriacim pred veľkonočnými sviatkami, poučujúc veriacich. Jeho rovesníci ho poctili menom Veľký. — Za prenasledovania Deciovoho sa skrýval a po návrate do Alexandrie zomrel roku 264.

Jeho pamiatku Cirkev oslavuje 9. októbra.

Sv. Dionýz Alexandrijský nám ukazuje obetavú lásku prvých kresťanov, o ktorých píše: „V čase moru zomrelo niekoľko kňazov, diakonov a veľa dobrých veriacich, ktorí opatrovali chorých, pochovávali zomrelých, vtedy, keď pohania vyhadzovali chorých z domov, hoci boli aj ich príbuznými, a nechávali ich hynúť na ulici.“

Sv. Gregor Neocézarejský Divotvorca — žiak Origenov, od roku 238 prvý biskup v Neocézarei. Bolo to pohanské mesto, ktoré pod vplyvom jeho zázračného účinkovania stalo sa temer úplne kresťanským. Meno Divotvorca dostal preto, lebo vo svojom živote vykonal mnoho zázrakov. Zomrel okolo roku 270. — V spise Výklad viery podáva jasnú náuku o Najsv. Trojici. Jeho pamiatku slávime 17. novembra.

Sv. Peter Alexandrijský — biskup v Alexandrii okolo roku 300, zomrel ako mučeník roku 311. Veľký znalec Svätého písma. V aktoch Efezského snemu (431) sú úryvky náuky sv. Petra Alexandrijského o božstve Ježiša Krista. Jeho pamiatku Cirkev oslavuje 25. novembra.

SVÄTÉ PÍSMO O BOHU

BOH STVORITEĽ

Vzniká otázka: Či Boh stvoril všetko tvorstvo tak, ako hď dnes vidíme, jednotlivé rôzne druhy rastlín, živočíchov, — alebo na počiatku Boh stvoril len niekoľko málo druhov, alebo len jeden druh, a potom sama Zem zo zárodkov Bohom do nej vložených, v priebehu dôb vydala všetko živé?

Sväté písmo v tejto otázke pripúšťa rôzne výklady. Slová Svätého písma možno vysvetľovať tak, že Boh všetky jednotlivé druhy rastlín a živočíchov a všetko ostatné stvoril tak, ako ich vidíme dnes, alebo — že ihneď na počiatku odrazu stvoril hmotu a dal jej živototvorné schopnosti, aby v priebehu vývoja jednotlivé druhy rastlín a živočíchov okrem človeka sama vytvorila. Teda, Sväté písmo pripúšťa dvojaký výklad. A ako to bolo v skutočnosti, je vecou bádateľov prírodných vied. Dosiť však konečnú odpoveď prírodnej vedy podať nemôžu, len pripúšťajú dlhý vývoj všetkého na svete.

A tu sme prišli k teórii evolúcie. Čo je to teória evolúcie?

Jednotliví vedci rôzne vysvetľujú evolúciu. Napríklad Darwin všetko zakladal na „prírodnom výbere“, „boji za jestvovanie“, „dedičstve“, „prispôsobeniu sa okoliu“, „pohlavnou výbere“. To zn. že živočíchovia museli bojovať o život, aby sa udržali pri živote a udržali sa len silní a pod. Avšak ani medzi zástancami tejto teórie niet zhody. Podľa jedných vývoj-evolúcia šla tak, že jeden druh sa vyvinul z druhého, napr. z rastlín — ryby, vtáci, zvieratá, zo zvierat človek. Tento vývoj šiel pomaly, podľa iných šiel momentálne a len v označených časoch. Darwin (+1882) hlásal pomalý vývoj všetkého z niekoľko málo pôvodných prarodkov, — Haeckel (+1919) učil o vývoji všetkého z hmoty neživej prijatým samoplodením. Známý vedec Linné obhajoval trvanie všetkých druhov od prvopočiatku.

Pozrime sa na teóriu evolúcie bližšie. Na základe teórie vývoja — evolúcie terajšie rastliny a zvieratá nejestvovali v terajšej podobe od počiatku, ale vznikli premenou jedného alebo len niekoľkých prvotných pravzorov, a to stálo postupnou premenou potomstva. Terajšie rastliny a zvieratá sú len posledným

v našich eparchiách, biografické údaje jednotlivých skladateľov, v druhom zväzku uviedol životopisy skladateľov, ktorých skladby sú v druhom a treťom zväzku.

Napriek tomu ešte vždy nie všetky skladby našich skladateľov sú pozbierané. Máme vedomosti, že napríklad Ivan Bokšay skomponoval 11 Liturgií a my sme dosiaľ pozbierali len päť. Viac Liturgií mali tiež E. Talapkovič, A. Čučka, veľmi pekné kompozície mal E. Zeltvay a prešovský skladateľ — kanonici B. Šaš a I. Kizak.

Teraz sú perspektívy, že bude zložený aj štvrtý zväzok skladieb a tým aspoň čiastka tejto tvorby našich skladateľov zachránená. Samozrejme, tu nám nejde o vydanie týchto skladieb tlačou, pretože na to nemáme žiadne finančné prostriedky. Ide nám o to, aby tieto ručne opísané skladby v niekoľkých exemplároch boli uložené v trezore Ordinariátu, prípadne odovzdané do múzeí či knižníc. Boli by sme vďační všetkým tým, ktorí by nás priviedli na stopu, u koho by sa ešte nachádzali skladby duchovných textov, aby sme ich mohli opísať a takto zachrániť pre budúcnosť.

NOVÁ ZBIERKA MIMOBOHOSLUŽOBNÝCH PIESNÍ NAŠICH DIECÉZ

Všetci poznáme Duchovné piesne Štefana Pappa. Je to veľmi cenná zbierka zvlášť preto, že v nej je prvýkrát zapísané v notách 40 našich duchovných piesní a takto tie krásne melódie zachránené. Naše duchovné piesne zbieral Š. Papp, zapisoval však len opravdivé hodnoty a druhoradé melódie alebo viaceré ich varianty nezapisoval, lebo vedel, že ich vydať vo veľkom počte nemôže. To znamená, že ešte veľmi veľa našich duchovných piesní ostalo medzi veriacimi a nezapísané v notách.

Zachrániť aj tieto hodnoty našej Cirkvi vzal na seba pred rokmi o. Nikefor Petraševič, náš známy a zaslužený dirigent a skladateľ. A výsledok jeho práce? Je to vyše 200 zapísaných podľa nôt a textovo duchovných mimobohoslužobných piesní našich diecéz. Ako vieme, pôvodná naša Mukačevská eparchia zahrňovala nielen územie terajšej Prešovskej eparchie, ale aj teritórium Potisia — terajšej Hajdudorožskej eparchie a teritórium Transylvánie — Sedmohradska. Na teritóriu terajšej Mukačevskej a Prešovskej eparchie sa skladali a vznikali vždy nové piesne, ktoré časom vyláčali starodávne piesne, ktoré sa takto zabúdali. Avšak na teritóriu Hajdudorožskej eparchie, kde do bohoslužby bola uvedená reč maďarská, ostali pôvodné naše duchovné piesne pradávne a práve o. N. Petraševič zapísal aj tieto, ktoré u nás už sú zabudnuté a tam sa spievali či už v origináli „po rusky“ alebo boli preložené do maďarčiny, avšak melódia a údaje ukazujú, že pôvodne to boli naše duchovné piesne.

Z veľkého počtu pozbieraných piesní, textov a melódii sú to hlavné piesne zapísané od vekom starších osôb z Čertizného, Jakubian, Jaseno-

va, Jarabiny, Bodružala, Čukalovec, Mikovej, Poľany, Habury, Lutiny, Bukovca, dedín Hajdudorožskej eparchie, dávnych rukopisných spevníkov, rôzne varianty už vytlačených duchovných piesní, ešte aj z Báčky.

Treba poznamenať a podškrtnúť, že niektoré z nich, čo sa týka krásy melódie, sú také pekné, že by bolo potrebné ich znovu uviesť do našich chrámov.

Rukopis tejto zbierky, ručne niekoľkokrát opísaný, bude sa chrániť v trezore Ordinariátu v Prešove.

BLAŽENÍ TICHÍ

„Tichí“ sú tí, čo svojou miernou a jemnou povahou s každým vychádzajú v pokoji. Majú v sebe akýsi spôsob vrodenej a získanej sympatie. Takí si vedia láskou a ústupčivosťou získať srdce každého, s kým prichádzajú do styku. A preto sa stanú obľúbenými, jemnými, láskavými a ku každému pozorní. Nevyhľadávajú spory a hádky. Človek tichý a láskavý nepozná hnev, nerobí škody inému, je láskavý a bohabojný.

Spasiteľ Ježiš Kristus nám hovorí: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete pokoj pre svoje duše (Mt 11, 29).“

Sú však ľudia, ktorí nevedia byť tichými. Je to pravda, že za jeden deň alebo za dva nie je možné urobiť človeka tichým. Keď chceme na koniec rebríka dôjsť, musíme pomaličky stúpať. Aby sme dosiahli tichosti, musíme byť podobní trpezlivému Jóbovi. Náš Spasiteľ Ježiš Kristus bol naozaj tichým. Koľko urážok znášal od farizejov a zákonníkov za svoju božskú náuku a nekonečnú lásku? Znášal nevďačnosť a zneváženie. On, Knieža pokoja, obklúčený nepriateľmi, zradený svojim vlastným učením, osmievaný vojakmi, pokrytý ranami, znevážený trňovým vencom a urážaný nevďačným národom. On znáša všetko v tichosti a napomína nás: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom!“ (Mt 11, 29).

Náhrada, ktorú Ježiš Kristus prisľúbil tichým, je večné blaženstvo, kde duša žije a neumiera (Zalm 26. 13). Prosme preto Pána, aby sme aj my sa stali tichými v každodennom živote a blaženými v živote večnom!

o. M. Merva

JÚLOVÉ VÝROČIA

1. júla — Medzinárodný družstevný deň.

— r. 1852 — pred 130 rokmi — narodil sa Bohuslav Laciak, hudobný skladateľ a pedagóg (umrel r. 1891).

— r. 1872 — pred 110 rokmi — sa narodil Louis Blériot, francúzsky letec, ktorý r. 1909 preletel La Manche (umrel r. 1936).

— r. 1952 — pred 30 rokmi — umrel národný umelec Frňa Šrámek, český spisovateľ a básnik (nar. 19. 1. 1877).

ohniskom vývojovej reťaze. Tiež terajšie zvieratá nie sú ničím stálym, nemenným. Evolúcia ide ďalej. Príčinami, ktoré mali vplyv na evolúciu, je: a) boj o jestvovanie, b) prispôsobenie sa okoliu, c) dedičnosť a pohlavný výber.

Evolucionisti hovoria, že v každom rode sa rodí viac jednotlivcov, ktorí vedú stály boj, aby sa udržali pri živote. Ako víťazi v tomto boji vychádzajú jednotlivci najsilnejší. Títo svoje schopnosti dedičnosťou odovzdávajú na svojich potomkov. Okrem toho sa prispôsobujú k zmeneným životným okolnostiam. Rozhoduje tu ešte, hovoria, pohlavný výber, a to najmocnejších. Tak z rastlín cez ryby, vtáctvo, rôzne zvieratá, opicu — vyvinul sa človek.

Avšak proti týmto domnienkam vystúpili iní vedci. Ukázali na prírodné skutočnosti: v boji za existenciu sa udržujú silnejší jednotlivci, avšak tým sa nepremeňujú na dokonalejšie zvieratá. Takým bojom, povedzme medveď, sa stane silnejším, avšak i naďalej ostáva medveďom. A takto je aj u ostatných živočíchov. A v ríši rastlín vôbec niet boja o existenciu, rastlina rastlinu nemôže zožrať, ako teda, z jedného alebo niekoľkých pôvodných druhov rastlín na základe tejto teórie mohli sa vyvinúť tisíce a tisíce krajších od krajších rastlín? A potom: keď medzi živočíchmi je boj o existenciu, ako objasníme vyhynutie najväčších a najsilnejších živočíchov ako mamutov, veľhadov, veľslonov; veď v druhohornej dobe boli úžasne veľké plazy, ktoré liezli, skákali, plávali, lietali; také dinosaury boli veľké na 20, 30 a viac metrov. Boli aj také, ktoré lietali ako okřídlené šarkany. Bolo veľa živočíchov o niekoľkokrát väčších ako dnešné slony. Ešte aj ihličnaté rastliny dosahovali najväčších rozmerov. Ako to, že tie veľké a silné vyhynuli v boji za jestvovanie a naopak, malé, slabučké vtedajšie živočíchy žijú ešte aj teraz? A k tomu sa ešte ani nevyvinuli vo väčšie, dokonalejšie, lebo sú celkom podobné nájdeným skameneným treťohorným svojim predkom a niet na nich žiadnej stopy evolúcie.

Vedci ďalej dokazujú, že ani prispôsobenie sa k zmeneným okolnostiam nepremeňuje živočícha z jedného druhu na druhý. Tento činiteľ vplyva len na vonkajšiu zmenu, napríklad, živočích, prenesený z teplých krajov do zimných naberajú hustejšiu srst, avšak na iného živočícha sa nepremieňajú.

Ani dedičnosť, ani pohlavný výber živočícha nepremeňujú z jedného druhu na druhý. Dedičnosť a pohlavný výber len ustalujú druh, avšak v iný ho nepremieňajú.

Teda to, čo uvádza Darwin a niektorí iní, zapríčiňuje len zmeny vonkajšie a nie zmeny druhové.

Ďalej vedci hovoria: ako objasníme existenciu teraz maličkých leda viditeľných živočíchov? Keď je evolúcia, mali už dosiahnuť najväčší stupeň vývoja, a naopak, ostali maličké a slabé, také, ako boli v prvej dobe svojej existencie, ako ich nachádzame skamenených v zemných vrstvách. Neprešli žiadnou zmenou.

Ďalej: keď je evolúcia, malo by byť veľké množstvo prechodných druhov. Avšak prechodné druhy vedci nenašli ani medzi rastlinami, ani medzi živočíchmi. Paleontológia nenašla doklad o prechode jedného druhu na druhý. Na celom svete vedci nazbierali vyše 80 tisíc skamenených druhov živočíchov a ešte vždy objavujú nové, avšak všetky sú presne ohraničené druhy bez žiadnych prechodných druhov. A okrem toho veda vidí v prvom období života na Zemi druhy rastlín a živočíchov celkom vyvinutých, bez žiadnej premeny. Keď niekedy rastliny a živočíchy sa vyvíjali, mali by sa vyvíjať aj dnes. Avšak my teraz nevidíme evolúciu ani u rastlín, ani u živočíchov.

Všetky tieto skutočnosti, konštatované vedou, priviedli k odmietnutiu teórie evolúcie v takej podobe, ako ju určil Darwin a niektorí, ako nevedeckej. Preto veľký švédsky prírodovec Linné vyšľovil zásadu: „Jestvuje toľko druhov, koľko ich na počiatku stvorila nekonečná Bytosť“.

Ako sa na evolúciu pozeráme?

Názor, že Boh stvoril prvé zárodky života na Zemi, a z týchto zárodkov postupne sa vyvinuli všetky druhy rastlín a živočíchov, okrem človeka — sa viere neprotiví.

Avšak ďalšie podrobnosti evolúcie sú antivedecké a nelogické. Pozrieme sa, čo všetko v otázke evolúcie veda konštatuje:

1. V prírode niet ani jedného faktu samoplodenia. Ako je nemožné, aby sa z rozhádzaných písmen náhodou zložila slávna báseň, tak je nemožné, aby vznikla živá hmota z neživej zmesi náhodou.

2. Každý vie, aký je rozdiel medzi rastlinou a zvieratom. Zviera sa pohybuje, cíti, poznáva zmyslami... Ako mohlo vzniknúť z rastliny? Dosiaľ nebol objavený ani jeden taký prvok, ktorý by nebol ani rastlinou, ani zvieratom. Je alebo jedným alebo druhým. Vedci dokázali, že niet prechodných tvarov z rastlín do živočíchov.

3. Ako ostali žiť živočích, ktorých deti samy nemôžu si zabezpečiť život, teda všetky cicavce, teda aj človek? Povedzme, vzniklo — narodilo sa dieťa. Bez opatery rodičov by zahynulo teraz, a tak tomu bolo od vekov.

4. Evolúciu nevidíme. Vrabca poznáva ľudstvo tisíce rokov a on sa vôbec nezmenil, a nikdy sa nezmení napr. na holuba, myš, zajaca a pod. A to ukazuje, že ani v minulosti sa takto živočích, ani rastliny nemenili. Vtáci z egyptských hrobov faraónov, ktoré majú 3 až 4 tisíc rokov sa v ničom neodlišujú od terajších.

5. Ľudský organizmus sa v priebehu dejín v ničom nezmenil. Niektoré organizmy vraj v človeku vývojom, ako nepotrebné zanikli: napr. slepé črevo. Avšak predtým sa myslelo, že žľazy sú nepotrebné. A to zn., že veda ešte vždy nevie, načo sú niektoré organizmy. Naopak, ukázalo sa, že to, čo vraj bolo nepotrebné, je veľmi dôležité.

6. Nerozvíjajú sa zvieratá, nie sú rozumnejšie, nie sú dokonalejšie. Hniezda si robia tak, ako pred štyrmi tisíckami rokmi.

V ničom nepokročili. Nie je dokonalejším ani človek. Napr. človeku v dnešnej dobe komunikácie a nebezpečenstiev by sa veľmi zišlo napr. zadné oko. Avšak sa nevyvíja.

7. Ak by bola evolúcia skutočnosťou, mali by sa nájsť, alebo ešte žiť tzv. prechodné typy medzi všetkými druhmi, a to v minulosti a teraz. Napr. musel by byť neprerušovaný prechod od rastlín k zvieratám, od vtákov k cicavcom, od opice k človeku. A toho niet.

8. Skutočnosť nám hovorí dnes, že ryba nebude žiť na súši. Teda aj v minulosti sa toto nemohlo stať, aby z ryby sa vytvoril zemský živočích.

9. Z ruže možno vypestovať len novú obmenu ruže, avšak nikdy lipu, dub, slivku, vrbu a pod. Z holuba — len nové obmeny holuba, avšak nikdy vranu, orla, hus, koňa, psa, tigra a pod.

Takýchto skutočností by sme mohli uviesť veľa. Potvrdzujú logiku, že evolúcia v tejto forme hlásaná je antivedecká.

Avšak ak by sme prijali teóriu o vývoji, ostáva nám nezodpovedaná otázka: odkiaľ je tá tajomná sila, ktorá ten vývoj viedla? Ved' samo od seba sa nič nevyvíja. Ide stáročiami bez zmien. Odkiaľ pochádza vývoj? A aký je jeho rozsah? A aby ten vývoj mal nejaký rozumný výsledok, bezpodmienečne je potrebný duch, ktorý riadi vývoj pre určitý cieľ.

Tvorivý plán, vyjadrený krásou a účelnosťou rastlín a živočíchov ukazuje, že samy sa nemohli tak vyvinúť, ale ich stvorenie a vývoj riadil Boh.

Kresťanské učenie pripúšťa evolúciu-vývoj, avšak len na základe oživujúcej sily, ktorú Boh na samom počiatku vložil do hmoty, teda najvyššou príčinou evolučných zákonov vesmíru je všemohúci Boh. Bez stvoriteľského Božieho činu nemožno objasniť ani vznik života ani jeho vývoj.

Teda Boh zemi, vodám atď. dal schopnosť životodarnej sily, aby v stanovenom čase dali vznik rastlinstvu a živočíchom, a tým

— r. 1877 — pred 105 rokmi — sa narodil Hermann Hesse, švajčiarsky spisovateľ, nositeľ Nobelovej ceny (umrel r. 1962). (zb. básní Romanické piesne, romány: Peter Camenzind (1904), Pod kolesom, Demian, Hra sklenených perál, a i.).

4. júla r. 1807 — pred 175 rokmi — sa narodil Giuseppe Garibaldi, taliansky revolucionár, bojovník za oslobodenie a zjednotenie Talianska (umrel 2. 6. 1882).

6. júla r. 1962 — pred 20 rokmi — umrel William Faulkner, americký spisovateľ, nositeľ Nobelovej ceny (nar. 25. 9. 1897), (zb. veršov: Mramorový Faun, romány: Vojakov žold, Moskyti, Sartoris, Zvuk a vášnivost, Ako som ležala zomierajúc, Útočiste, Rekviem za mníšku, Svetlo v auguste, Neporazený, Divé palmy, Dedinka, Neodpočívaj v pokoji, Báj, Pylón a iné).

8. júla r. 1817 — pred 165 rokmi — v Dolnom Kubíne sa narodil Andrej Radlinský, spisovateľ, redaktor a osvetový pracovník (umrel r. 1879).

11. júla r. 1937 — pred 45 rokmi — umrel Georges Gershwin, americký hudobný skladateľ a klavirista, autor rapsódií (Rhapsody in Blue, Second Rhapsody), početných piesní, hud. revue, operiet (The Rainbow Revue, Sweet Little Girl, Lady, be good, Show Girl atď.), opery Porgy and Bess a i. (nar. r. 1898).

12. júla — Deň stavbárov.

— r. 1907 — pred 75 rokmi — v Malackách sa narodil Eudo Zúbek, spisovateľ (hist. romány: Ján Kupecký, Jar Adely Ostrolúckej, Doktor Jesenius, zb. noviel: Skrytý prameň, Gaudeamus igitur, Moja Bratislava a i.), umrel r. 1969.

13. júla r. 1942 — pred 40 rokmi — sa skončilo organizovanie 1. československého samostatného práporu v Buzuluku v ZSSR.

16. júla r. 1872 — pred 110 rokmi — sa narodil Roald Amundsen, nórsky polárny bádateľ (zahynul r. 1928).

17. júla r. 1942 — pred 40 rokmi — začala sa stalingradská bitka.

19. júla r. 1822 — pred 160 rokmi — v Banskej Bystrici sa narodil Samuel Dobroslav Štefanovič, národný buditeľ, publicista, spoluzakladateľ Tatrina (umrel r. 1910).

20. júla r. 1832 — pred 150 rokmi — v Rimavskej Bani (okr. Rim. Sobota) umrel Matej Holko ml., osvieten-ský spisovateľ (nar. r. 1757).

— r. 1937 — pred 45 rokmi — umrel Guglielmo Marconi, taliansky fyzik, vynálezca bezdrôtovej telegrafie, nositeľ Nobelovej ceny (nar. r. 1874).

22. júla r. 1822 — pred 160 rokmi — sa narodil Johann Gregor Mendel, moravský kňaz, genetik, zakladateľ náuky o dedičnosti (umrel r. 1884).

24. júla r. 1787 — pred 195 rokmi — vo Zvolene sa narodil Samuel Rožnay, básnik, prekladateľ gréckych a rímskych klasikov (umrel r. 1815).

— r. 1802 — pred 180 rokmi —
sa narodil Alexander Dumas st.,
francúzsky spisovateľ, autor historických románov (umrel r. 1870).

— 25. júla r. 1967 — pred 15 rokmi —
vykonal pápež Pavol VI. púť do Istanbulu, kde sa stretol s ekumenickým patriarchom Athenagorasom I.

29. júla r. 1977 — pred 5 rokmi —
umrel prof. dr. Ján Stanislav, slavista, člen korešpondent ČSAV a SAV, bádateľ misie slovanských apoštolov Cyrila a Metoda na Veľkej Morave (nar. r. 1904).

30. júla r. 1877 — pred 105 rokmi —
sa narodil Alois Král, jaskyniar, spoluobjaviteľ Demánovskej jaskyne Slobody (umrel r. 1972).

(Z)

jednotlivé rastliny a jednotlivé zvieratá tiež sú Božím stvorením. Lebo hmota sama od seba nemôže dať vznik životu, a preto, ak z neživej hmoty živé predmety vznikali, mohlo sa to stať len vtedy, keď Boh dal hmote zvláštnu schopnosť život tvoríť.

Svätý Augustín nazýva silu, ktorú Boh dal hmote, plodotvorným princípom, mocou, ktorou voda a zem vytvorili prvé organizmy podobným spôsobom ako dnes vznikajú zo semien. Teda, podľa sv. Otcov, hmote bola daná plodná sila, aby sama bezprostredne organizmy tvorila. Avšak sv. Otcovia podotýkajú, že život nastal nie náhodou (zhodou fyzických a chemických okolností) z neživej hmoty, ale z Božej vôle.

Otázky, či rôzne druhy organických bytostí boli stvorené naraz alebo postupne, či boli stvorené už ako hotové bytosti, alebo len vo svojich zárodkoch, či každý druh bol stvorený osobitne, alebo sa jeden druh menil na druhý, — to nie sú otázky náboženské, len prírodovedecké a majú byť riešené na základe prírodovedeckých bádaní.

LISTY APOŠTOLA PAVLA

Apoštol Pavol nie je priamym autorom tohto listu, pravdepodobne on len požiadal niektorého zo svojich spoločníkov, aby taký list napísal. List zdôrazňuje božskú prírodu a dôstojnosť Kristovej osoby.

LIST ŽIDOM

Mnoho ráz a rozličným spôsobom

Boh prehovoril kedysi k otcom
ústami prorokov,
napokon teraz, za našich dní
prehovoril k nám

ústami Syna,
ktorého ustanovil za dediča všetkého
a skrze ktorého i stvoril veky.

On je odlesk Jeho slávy,
výraz Jeho podstaty.

Všetko udržuje slovom svojej moci
a keď vykonal očistenie hriechov,
zasadol si na výsostiach
po pravici (Božej) velebeny.

Tým vyšším sa stal od anjelov,
čím vznešenejšieho od nich mena (a hodnosti) sa mu dostalo.¹

Hľaďte, teda, bratia, aby nikto z vás nemal zlého ducha nevery a neodpadol od živého Boha! Ale povzbudzujte sa navzájom deň po deň, kým sa hovorí „dnes“, aby sa nikto z vás nedal zviest hriechu a nezatvrdil sa. Veď sme sa stali účastníkmi Kristovými, ak si až do konca neochvejne zachováme pôvodnú podstatu (viery).

Keď sa hovorí:

Dnes, keď počujete jeho hlas,
nezatvrdzujte si srdcia.²

Keďže máme slávneho Veľkňaza, ktorý prenikol nebesá, Ježiša. Syna Božieho, držme sa svojho vyznania! Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol spolucítiť s našimi slabosťami, ale takého, ktorý bol vo všetkom podobne skúšaný, okrem hriechu. Pristupujme teda s dôverou k trónu milosti, aby sme obsiahli milosrdenstvo a našli milosť (nám) na pomoc v pravom čase.³

Aj zemi, keď sa napája častým dažďom a rodí osočné rastliny tým, čo ju obrábajú, dostáva sa Božieho požehnanie, tej však, čo rodí trnie a bodlačie, hrozí zavrnutie, prekliatie a nakoniec vypálenie.

Bratská láska nech trvá (medzi vami)! Nezabúdajte na pohostinstvo, lebo preň niektorí nevedomky hostili anjelov!⁴ Pamätajte na väzňov, ako by ste boli s nimi spútaní a na tých, čo zlo trpia, lebo aj vy ste (ešte) v tele!

Manželstvo nech všetci majú v úcte a manželské lôžko nech je bez škvrny! Smilných a cudzoľožných bude súdiť Boh. Spôsob života (nech) nie (je) ziskuchtivý; uspokojte sa s tým, čo máte! Veď On sám povedal: Neopustím ťa, ani ťa neza nechám! Preto môžeme smelo povedať:

Pán je môj pomocník.

nebudem sa báť!

Čo mi môže urobiť človek?

Ježiš Kristus včera i dnes, ten istý (bude) i navyky.⁵ Nedajte sa zväzdať pestrými cudzími náukami!

Nezabúdajte ani na dobročinnosť a štedrosť, lebo v takýchto obetách má Boh záľubu! Poslúchajte svojich vedúcich a buďte im poddaní, lebo oni bedlia nad vašimi dušami a sú za vás zodpovední! Nech svoju povinnosť konajú s radosťou a nie so vzdychaním, nie je vám to na osoh!

A Boh pokoja, ktorý vzkriesil z mŕtvych veľkého Pastiera oviec, Pána nášho Ježiša Krista, skrze Krv Večnej zmluvy nech vás urobí súcimi na všetko dobré, aby ste tak splnili jeho vôľu! Nechže uskutočňuje v nás to, v čom má sám záľubu, skrze Ježiša Krista, ktorému nech je sláva na veky vekov! Amen.

1. V tomto predslve svätopisec oznamuje ústrednú tému listu: Chce dokázať, že osoba Syna Božieho a jeho vykupiteľské dielo je cieľom a korunou Starého zákona, ktorý je len prípravou na Nový a jeho slabým obrazom. Tam Boh zvestoval ľuďom svoje zjavenie nepriamo, prostredníctvom prorokov, tu však priamo, skrze svojho Syna, ktorý je s ním tej istej podstaty — prirodzenosti a ktorý je Stvoriteľom, Udrživateľom a zvrchovaným Pánom vesmíru.

2. Svätopisec povzbudzuje kresťanov, aby nezatvárali svoje srdcia pred pravým hlasom viery a aby boli verní viere, ktorá prijali.

3. K Ježišovi, Synovi Božiemu — Synovi človeka môžeme mať plnú dôveru, lebo je nám vo všetkom podobný okrem hriechu. Je síce nebeským Veľkňazom, ale sám prežil a pretrpel naše bolesti a starosti, pozná aj naše slabosti, takže úprimne s nami cíti a chce nám pomáhať.

4. Abrahám a Lót pohostinsky prijali Božích anjelov v podobe ľudskej. Podobne Tobiáš.

5. Ježiš Kristus a jeho Posolstvo majú rovnakú platnosť pre minulosť, prítomnosť a budúcnosť.

LIST APOŠTOLA JAKUBA

Apoštol Jakub „Mladší“ bol prvým jeruzalemským biskupom. Je to list „všeobecný“ to zn. venovaný všetkým cirkevným obciam. Obsahuje mravné poučenia a povzbudenie.

Jakub, služobník Boží a Pána Ježiša Krista, dvanástim kmeňom v diaspore pozdrav!

Bratia moji, pokladajte za čistú radosť, keď podstupujete všelijaké skúšky, lebo viete, že vyskúšaná viera tvorí vo vás vytrvalosť. Ale vytrvalosť sa má ukázať dokonalo v skutkoch, aby ste boli úplní a dokonalí a nič vám nechýbalo.

Ak niekomu z vás chýba múdrosť, nech (si) žiada od Boha, ktorý dáva všetkým štedro a bez výčítky, a dostane sa mu. Nech žiada s vierou, bez akejkolvek pochybovačnosti, lebo kto pochybuje, podobá sa vetrom rozbúreným a premietaným morským vlnám. Taký človek nech sa nenazdáva, že niečo dostane od Pána! Človek rozdvojeného ducha, nestály vo všetkom svojom pôčinní!

Brat nízkeho (postavenia) nech si je povedomý svojej povýšenosti, bohatý zasa svojej nízkosti, pretože sa pominie ako kvet z trávy. Vyšlo slnko, začalo páliť i vysušilo trávu a kvet z nej odpadol, zanikol jeho pôvabný výraz. Tak zvädne i bohatý so svojimi podujatiami.¹

Blažený muž, ktorý vydrží v skúške, lebo keď sa dokáže spoľahlivým, dosiahne veniec života, ktorý Pán prisľúbil tým, čo ho milujú!

Nikto nech nehovorí, keď je v pokušení: „Boh ma pokúša!“ Pretože Boha nemožno pokúšať na zlé. A On sám nikoho nepokúša. Každého pokúša jeho vlastná vášeň, lákavá a zvodná. Keď vášeň počne, porodí hriech a keď hriech dozreje, zrodí smrť.

Hnev muža neplní spravodlivosť Božiu. Preto odložte všetku nečistotu a priveľkú zlobu a so skromnosťou prijmite (vo vás) zasadené slovo, ktoré má moc spasť vaše duše!

Buďte plniteľmi slova (Božieho) a nielen poslucháčmi, neriadte sa zlými výpočtmi!²

Ak si niekto myslí, že je nábožný a nedrží si jazyk na uzde, ale klame svojho ducha, toho náboženstvo je márne. Toto je čisté a nepoškvrnené náboženstvo pred Bohom a Otcou: ujať sa sirôt a vdov v ich trápeniach a zachovať sa nevinným od sveta.

Bratia moji, nedávajte prednosť osobám vo svojej viere v osláveného Pána nášho Ježiša Krista! Povedzte, že vojde ta, kde sa schádzate, muž so zlatým prsteňom, v skvelom rúchu a spolu ta vojde aj chudák v ošarpanom rúchu a vy by ste venovali pozornosť tomu, čo je odetý v skvelom rúchu a povedali by ste (mu): „Ty sa pekne usaď tu!“ a chudákovi by ste povedali: „Ty sa tam postav!“ alebo: „Sadni si k mojej podnožke!“ — Či by ste v duchu nerobili rozdiely a neboli by ste zlomyseľnými sudcami?³

Počujte, bratia moji drahí! Či Boh nevyvolil chudobných vo svete za bohatých vo viere a za dedičov Kráľovstva, ktoré prisľúbil tým, čo ho milujú? A vy ste chudobného zneuctilí! Či nie boháči panujú nad vami a vládčia vás pred súdy? Či nie oni sa rúhajú vznešenému menu, ktoré sa nad vami vzýva?

Ak teda plníte kráľovský zákon podľa Písma:

Milovať budeš blížneho ako seba samého, dobre robíte. Ale ak dávate prednosť osobám, páchate hriech, a zákon vás usvedčuje z priestupku. Keby tiež niekto zachoval celý zákon, ale prestúpil by (ho) v jednej veci, previnil by sa proti (nemu ako) celku. Lebo ten, ktorý riekol: Nescudzoložíš! — riekol aj: Nezabiješ! Ak teda necudzoložíš, ale zabíjaš, si priestupníkom zákona.

Tak hovorte a konajte, ako Iudia, čo majú byť súdení podľa zákona slobody! Bude to súd bez milosrdenstva proti takému, čo nekonal milosrdenstvo.⁴

Čo osoží, bratia moji, ak niekto povie, že má vieru, ale nemal by skutkov? Či ho môže viera spasíť? Keď sa brat alebo sestra ocitnú nahí a pozbavení každodenného živobytia a niekto z vás by im povedal: „Choďte v pokoj! Zohrejte sa a nasýťte sa!“ — a nedali by ste im, čoho potrebujú v telesnej (núdzi), čo by (im) to osožilo? Takto aj viera, ak je bez skutkov, je mŕtva.

Lebo ako telo bez ducha je mŕtve, tak aj viera bez skutkov je mŕtva!

V mnohom sa všetci prehršujeme; ak sa niekto neprehršuje v reči, ten je dokonalý muž, schopný udržať na uzde celé telo. Keď koňom dávame do pysku zubadlo, aby sme si ich ovládli, riadime celé ich telo. Hľa, aj lode, hoci sú také veľké a ženú ich prudké vetry, riadia sa maličkým kormidlom (a idú), kam sa zachce tomu, čo ich riadi. A tak aj jazyk je malý úd, ale sa vystatuje veľkými vecami.

Hľa, aký malý ohník akú veľkú masu zapáli! A jazyk je oheň. Jazyk predstavuje svet neprávosti medzi našimi údmi, poškrňujúc celé telo, rozpaľujúc kolobeh života a sám je peklom rozpálený. Ľudská príroda krotí a skrotila prirodzenosť každej zveri a vtákov, zemeplazov a morských tvorov, ale jazyk nikto z ľudí nemôže skrotiť. Je to nepokojný zlý (úd), plný smrtiaceho jedu.

Ním blahorečíme Pánovi a Otcovi, a ním zlorečíme ľuďom, stvoreným na podobu Božiu. Z tých istých úst vychádza dobrorečenie i zlorečenie. Nemá sa to tak robiť, bratia moji! Či z prameňa vyviera tým istým otvorom sladká i horká (tekutina)? Či figovník, bratia moji, môže rodiť olivy alebo vinič figy? Ani slaná voda nemôže dať sladkej.

Kto je medzi vami múdry a znalec? Nech dobrým obcovaním ukáže svoje skutky v skromnosti, (podľa ducha) múdrosť! Ak však chováte v svojom srdci trpkú žiarlivosť a svárivosť, nevystatujte sa nad (inými) a neluhajte proti pravde! Taká múdrosť nepochádza zhora, ale je pozemská, živočíšna, diabolská. Lebo kde je žiarlivosť a svárivosť, tam je neporiadok a všetky nešťastné skutky.

Múdrosť, ktorá je zhora,⁵ je predovšetkým bezúhonná, potom pokojamilovná, nestranná, poslušná, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, bez váhania a pretvácky. A tým, čo sa usilujú o pokoj, v pokoji sa seje ovocie spravodlivosti.

Bratia, neohovárajte jeden druhého! Kto ohovára brata, alebo posudzuje brata, ohovára zákon a posudzuje zákon. Ak však posudzuješ zákon, nie si plniteľ zákona, ale sudca. (Len) jeden je Zákonodarca a Sudca, ktorý má moc spasíť a zahubiť. A kto si ty, že posudzuješ blížneho?⁶

A teraz vy, ktorí vravíte: „Dnes alebo zajtra pôjdeme do toho a toho mesta, pobudneme tam rok a budeme kupčiť a zarábať!“ — Veď ani nevieťe, čo sa stane zajtra! A čo je váš život? Ste parou, čo sa na chvíľku objaví a potom sa rozplynie. Miesto aby ste hovorili: „Ak Pán dá a budeme nažive, urobíme toto alebo tamto!“ Ale vy sa chvastáte svojimi výčinnami a každé také chvastanie je zlé. Kto vie dobre robiť a nerobí, pácha hriech.⁷

Buďte teda trpezliví, bratia, až do príchodu Pánovho! Hľa, ako roľník čaká na vzácnu úrodu zeme a je s ňou trpezlivý, kým sa jej nedostane jesenného i jarného dažďa! Aj vy buďte trpezliví, otužite sa na duchu, lebo príchod Pánov je blízky!

Nestažujte sa, bratia, jeden na druhého, aby ste neboli súdení! Hľa, Sudca stojí pred dvermi!

Bratia, za príklad, ako (treba) znášať zlo a byť trpezlivými, vezmite si prorokov, ktorí hovorili v mene Pánovom! Hľa, takých, čo vytrvali, vyhlasujeme za blažených! Počuli ste o trpezlivosti a vytrvalosti Jóbovej a ako ju Pán odmenil. Lebo Pán je veľmi milostivý a ľútostivý.

Predovšetkým, bratia moji, neprisahajte sa ani na nebo, ani na zem, ani nijakou inou prisahou! Vaše „hej“ nech je „hej“ a „nie“ nech je „nie“, aby ste sa nedostali pred súd!

Ak niekto z vás trpí protivenstvom, nech sa modlí! Ak je niekto dobrej nálady, nech spieva žalmy. Ak je niekto z vás chorý, nech si zavolá starejších cirkevnej obce, aby sa nad ním pomodlili a pomazali ho olejom v mene Pánovom. Modlitba s vierou zachráni nezdravého. Pán ho uzdraví, a ak sa dopustil hriechov, odpustia sa mu.⁸ Vyznávajte sa teda z hriechov jeden druhému a modlite sa jeden za druhého, aby ste boli uzdravení.

Veľký účinok má naliehavá modlitba spravodlivého. Eliáš bol človek krehký ako my, ale sa neustále modlil, aby nepršalo, a nepršalo na zemi tri roky a šesť mesiacov.⁹ Keď sa znovu pomodlil, nebesia dali dažď a zem priniesla úrodu.

Bratia moji, ak niekto z vás zablúdil (preč) od pravdy, a dakto ho obráti, (taký) nech vie, že kto obráti hriešnika z jeho bludnej cesty, zachráni mu dušu od smrti a prikryje množstvo hriechov.

1. Kto je nízkeho spoločenského, ľudského postavenia, nech pamätá na svoju duchovnú hodnotu, a kto je bohatý a vysokého postavenia, nech pamätá na márnosť a pomínutelnosť všetkých vecí!

2. Nestačí mať vieru, poznať pravdu, ale treba ju aj uskutočňovať. Náboženské zásady musia preniknúť celú našu bytosť a ovplyvniť všetko naše konanie.

3. Nijako sa nedá zlúčiť so zásadami kresťanskej viery, keď bohatý a vysokopostaveným dávame neodôvodnenú prednosť pred chudobnými a prostými bratmi. Pred Bohom sme si všetci rovní.

4. Kto nezachováva prikázanie lásky k bližnému, ťažko sa prevíňuje proti celému zákonu Božiemu. A proti tomu, kto je nemilosrdný voči bratom, bude aj Boh len prisny a

spravodlivý. Taký sa nebude môcť spoliehať na Božie milosrdenstvo, ktoré je pre nás hriešnych vlastne jedinou nádejou v deň súdu.

5. Opravdivá viera, „múdrost zhora“, zjavne sa ukazuje svojím ovocím, totiž kresťanskými čnosťami a nimi usmereným životom.

6. Nesmieme opovážlivo posudzovať a ohovárať blížnych a ľahkomyselne myslieť a hovoriť o nich zlé, lebo tak by sme brojili proti zákonu kresťanskej slobody a lásky. Nechajme vševediacemu a spravodlivému Bohu, aby súdil nás a iných!

7. Nielen ten hreší, kto robí zlo, ale aj ten, kto má a môže konať dobro, a predsa ho nerobí. Sú to tzv. hriechy „zanedbávaním dobrého“.

8. Apoštol hovorí o sviatosti pomazania chorých. Jasne naznačuje dva sviatostné prvky: Je to viditeľný znak, totiž vonkajší obrad modlitby a pomazania olejom, ktoré je znakom daru Ducha a milosti Božej, a vnútorný, sviatostný účinok, totiž mimoriadna úľava choroby, prípadne aj uzdravenia a odpustenia hriechov. — „Starejší“ sú predstavení miestnej cirkvi — kňazi.

9. Snehota trvala „tri roky a šesť mesiacov“ podľa hebrejského počítania dažďových období, ktoré sú v Palestíne celkom odlišné od našich. Podľa nášho kalendára to bolo asi rok a tri štvrté.

ZASTAVME SA PRI DREVENÝCH KOSTOLÍKCH

Prechádzajúc našim krásnym východným Slovenskom máme možnosť viac ako v ktoromkoľvek inom kúte našej vlasti vidieť a obdivovať svojrázne stavby drevených kostolíkov. Osobitne dopĺňujú rázovitý kolorit niektorých podhorských dedíniek v zátíši starých stromov, či prebúdajúcich sa hájov. Obdivujeme ich výzdobu, výsledky práce prostých ľudových umelcov, našich predkov, neraz chudobných a stráďajúcich, ale bohatých v svojej nezlomnej viere. Koľko prostej krásy sa nám prihovára v tichu ich vnútrajška z ikonostasov, nástenných obrazov a maliieb. Cítiť z nich vieru, zbožnú lásku neznámeho ľudového umelca, maliara, či rezbára. Tieto naše kostolíky ostávajú nielen historickými objektmi, jedinečnými klenotmi východokresťanskej architektúry, ale aj nezanikajúcimi symbolmi našej viery.

Blíži sa obdobie dovoleníek, čas školských prázdnin. Na cestách pribúda ánt a turistov hľadajúcich v prírode zdravie a odpočinok, obdivujúcich prírodné krásy a historické pamiatky. Pri svojich potulkách krajom, víkendových cestách zastavme sa aj pri spomínaných drevených kostolíkoch. Vstúpme do ich posvätného ticha a nájdime si čas na krátku modlitbu. Upevňujme svoju vieru. Rozprávajme svojim deťom o odkaze našich predkov, o ich sile zachovať si vieru. Vieru, ktorá dávala silu, z ktorej čerpali sebavedomie a kresťanskú hrdosť a vďaka ktorej nám zanechali aj tieto krásne stavby.

P. K.

SLOVO — mesačník gréckokatolíkov v ČSSR. Vydáva Spolok sv. Vojtecha Trnava v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava. Šéfredaktor: Štefan Papp. Redakcia 040 01 Košice, Bajkalská 26/III/18 č. t. 886 94. Adm. nistrácia 890 21 Bratislava, Kapitulská 9. Č. t. 331 717 a 333 056. Index. č. 49618. Tlačia Duklianske tlačiarne, n. p., Prešov. Uzavierka časopisu je 2 mesiace pred vydaním čísla. Rukopisy nevraciam. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu rukopisov. Rozširuje PNS, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlačie 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Celoročné predplatné 24 Kčs, pre cudzinu 24 Kčs plus poštovné. Cena jednotlivého výtlačku 2 Kčs.